

**SUOMALAISEN KULTTUURIN NÄKYMINEN
ULKOMAALAISTEN MATKANJÄRJESTÄJIEN
MATKAESITTEISSÄ**

SAARA KIVILUOTO, JARKKO SAARINEN JA ANJA TUOHINO

MEK A:157 2008

ISBN 978-952-5682-07-6

ISBN 978-952-5682-08-3 (PDF)

ISSN 0355-6204

TIIVISTELMÄ

Suomalaisen kulttuurin näkyminen ulkomaalaisten matkanjärjestäjien matkaesitteissä

Saara Kiviluoto, Jarkko Saarinen ja Anja Tuohino

Joensuun yliopisto, Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitos

Oulun yliopisto, Maantieteen laitos

Suomen kulttuuriviennin kehittämissuunnitelmassa todetaan, että kulttuurimatkailussa erityisesti kansainvälisiä matkailijoita ja kansainvälistä kysyntää koskeva tietopohja on yleisesti ottaen heikko (Onko kulttuurilla vientiä? ON! 2007:9, 27). Tämä raportti pyrkii osaltaan tuomaan lisätietoa kulttuurin merkityksestä Suomen matkailussa.

Raportissa tarkastellaan suomalaisen kulttuurin näkymistä ulkomaalaisten matkanjärjestäjien markkinointimateriaaleissa. Aineisto koostuu ulkomaalaisten matkanjärjestäjien asiakkailleen tekemistä esitteistä, joiden joukossa on eniten talvimatkaesitteitä. Esiteanalyysiin on valikoitunut viisi kieltä: englantia (Iso-Britannia), saksa (Saksa, Itävalta ja Sveitsi), italia (Italia), japani (Japani) ja venäjä (Venäjä). Esitteet on toimitettu tutkimuskäyttöön Matkailun edistämiskeskuksen (MEK) päämarkkinamaiden toimistoista. Esiteaineisto on hyvästä kattavuudestaan huolimatta luonteeltaan näyte. Tämä tarkoittaa, ettei analyysin pohjalta ole mielekästä tehdä vahvoja johtopäätöksiä tulosten yleistettävyydestä. Tutkimus on toteutettu yhteistyössä MEK:n kanssa.

Yleisinä johtopäätöksinä voidaan todeta, ettei suomalainen kulttuuri näy suurella roolilla matkaesitteissä, eikä se ehkä myöskään näy kansainvälisten matkanjärjestäjien esitteissä siten kuin me itse usein suomalaisen kulttuurin ymmärrämme. Tässä suhteessa sisäinen ja ulkoinen kuva Suomesta kulttuuri- ja kulttuurimatkailumaana eivät kaikilta osin kohtaa. Esimerkiksi korkeakulttuurin näkyvyys ei ainakaan tässä esiteaineistonäytteessä ollut suuri. Lukuisien kulttuuritapahtumien ja museoiden maassa näkyvyyttä voisi näin ollen olla enemmänkin. Näkyvyyden vähäisyyttä voi toki osin selittää esitteiden luonne: aktiviteettipainotteisia talvilomien markkinoivissa esitteissä korkeakulttuurin kuville ei juuri ole herunut tilaa, mutta toisaalta kulttuuriympäristökuvauksia ei ollut laajasti esillä muunkaan kaltaisissa esitteissä.

ESIPUHE

Tunnetun sanonnan mukaan yksi kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa. Kuvat sisältävät kulttuurisesti ja historiallisesti latautuneita kertomuksia, ja niillä voidaan herättää voimakkaita tunteita, haluja ja mielikuvia. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan, miten suomalaista kulttuuria kuvataan ja millaisten elementtien kautta Suomi avautuu kansainvälisille matkailijoille. Eri-tyisenä kiinnostuksen kohteena on se, miten kulttuuri ja sen erilaiset elementit näkyvät ja miten sitä kuvataan ulkomaalaisten matkanjärjestäjien markkinointimateriaaleissa. Aineisto koostuu kansainvälisten matkanjärjestäjien asiakkailleen suuntaamista valikoiduista kuvaesitteistä.

Raportti liittyy opetusministeriön julkaiseman Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelman tavoitteisiin. Kehittämisohjelman avulla pyritään parantamaan suomalaisen kulttuurin tunnettuutta maailmalla, ja yhtenä kasvavana kulttuuriviennin alana toimii kulttuurimatkailu. Alan tietoperustan on todettu niin kehittämisohjelmassa kuin useissa muissakin yhteyksissä olevan vajavainen. Tämä tutkimus pyrkii osaltaan tuomaan lisätietoa kulttuurin merkityksestä Suomen matkailussa. Rajallisuudestaan huolimatta näkökulma on kulttuurimatkailun kehittämisen kannalta keskeinen, sillä kansainvälisten matkajärjestäjien ja heidän asiakkaidensa käsitys Suomesta matkailu- ja kulttuurimaana vaikuttaa suuresti siihen, millaista kehitystoimintaa ja millaisia tuotteita kasvava kansainvälinen matkailu mahdollistaa ja tukee tulevaisuudessa.

Raportti on tuotettu Joensuun yliopiston Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskuksesta yhteistyössä Joensuun yliopiston matkailualan opetus- ja tutkimuslaitoksen, Oulun yliopiston maantieteen laitoksen ja Matkailun edistämiskeskuksen kanssa. HuK Saara Kiviluoto Joensuun yliopiston matkailualan opetus- ja tutkimuslaitoksesta tuotti raportin kuva-analyysiosuuden. FM Anja Tuohino matkailualan opetus- ja tutkimuslaitoksesta kokosi yhteen eri kieliversioiden tekstiosuuden yksittäiset raportit. Tekstiosion tuottamiseen osallistui- vat TaM Liisa Takahashi (japani), fil.yo Mervi Santavuori (englanti) ja FK Irina Lukkarinen (venäjä) Joensuun yliopiston Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskuksesta. Leonardo-harjoittelijat Daniela Pecoraro ja Raffaella Corolli (italia) sekä ERASMUS-vaihto-opiskelija Benjamin Techen (saksa) Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitoksesta täydensivät omalla panoksellaan tekstianalyysiä. Anja Tuohino viimeisteli saksan- ja italiankielisen tekstianalyysin yhteenvedot. Tuohino vastasi myös raportin viimeistelystä. Kokonaisvastuu raportista oli professori Jarkko Saarisella Oulun yliopiston maantieteen laitokselta. Raportin valvojana on ollut markkinointitutkija Liisa Hentinen Matkailun edistämiskeskuksesta.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	6
2. TEOREETTINEN TAUSTA.....	8
Matkailun- ja visuaalisen kulttuurin tutkimuksen vuoropuhelu	8
Matkailu, valokuvaus ja matkaesitteet.....	11
3. KULTTUURI JA KULTTUURIMATKAILU.....	13
4. ANALYYSIKATEGORIAMATKAILU JA ALALUOKAT	17
5. TUTKIMUSMENETELMÄT	21
6. AINEISTON ANALYYSI	23
Englanninkieliset esitteet (Iso-Britannia)	23
Rakennettu ympäristö	23
Saamelainen kulttuuri	26
Satumaiset hahmot.....	28
Tavat ja perinteet	29
Taidemuodot.....	30
Aktiviteetit, luonto, liikennevälineet ja muut kuvat	31
Italiankieliset esitteet (Italia)	31
Rakennettu ympäristö	32
Saamelainen kulttuuri	35
Satumaiset hahmot.....	36
Tavat ja perinteet	36
Taidemuodot.....	37
Aktiviteetit, luonto, liikennevälineet ja muut kuvat	37
Japaninkieliset esitteet (Japani)	38
Rakennettu ympäristö	38

Saamelainen kulttuuri	41
Satumaiset hahmot.....	42
Tavat ja perinteet	42
Taidemuodot.....	43
Aktiviteetit, luonto, liikennevälineet ja muut kuvat	44
Venäjänkieliset esitteet (Venäjä)	45
Rakennettu ympäristö.....	45
Saamelainen kulttuuri.....	48
Satumaiset hahmot.....	48
Tavat ja perinteet	49
Taidemuodot.....	49
Aktiviteetit, luonto, liikennevälineet ja muut kuvat	50
Saksankieliset esitteet (Saksa, Sveitsi ja Itävalta)	51
Historia ja kulttuurimaisema	51
Rakennettu ympäristö.....	51
Saamelainen kulttuuri.....	54
Satumaiset hahmot.....	56
Tavat ja perinteet	56
Taidemuodot.....	58
Aktiviteetit, luonto, liikennevälineet ja muut kuvat	59
7. KOKOAVAA TARKASTELUA.....	61
Suomalaisen kulttuurin kuvat	61
Tutkimuksellisia jatkotoimenpide-ehdotuksia.....	64
LÄHTEET	66
LIITTEET.....	66

1. JOHDANTO

Kulttuurimatkailun kehittäminen liittyy osana opetusministeriön julkaisemaan Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaan (Onko kulttuurilla vientiä? ON! 2007: 9). Suomi tunnetaan ulkomailla pohjoisesta sijainnistaan ja luonnosta matkailuesitteiden kuvatessa Suomea pääasiallisesti luontomatkailukohteena. Suomi on kuitenkin paitsi tuhansien järvien myös esimerkiksi tuhansien museoiden ja kulttuuritapahtumien maa. Näihin erityisiin kulttuurikohteisiin liittyen kehittämisohjelman yhtenä erityistavoitteena on hakea kasvua kulttuurimatkailuun varsinkin kierto- ja lyhytlomailijoiden parista, sillä varsinaiset kulttuurinharrastajat katsotaan matkailun kuluttajina marginaaliseksi ryhmäksi. Kansainvälisesti kulttuurimatkailun sekä erilaisten festivaalien ja kulttuuritapahtumien matkailullisen hyödyntämisen on kuitenkin monissa yhteyksissä todettu kasvavan huomattavasti (Robinson & Smith 2006).

Kulttuuriviennin kehittämisohjelman yleisempänä tavoitteena on parantaa suomalaisen kulttuurin tunnettuutta maailmalla. Lähtöajatuksena on, että monimuotoiset kulttuuritekijät muodostavat vahvan kilpailutekijän erityisesti kansainvälisessä matkailussa. Tavoitteena on paitsi suomalaiseen kulttuuriin pohjautuvat, korkealaatuiset matkailutuotteet ja -palvelut myös niiden saaminen vahvemmin kansainvälisten myyjien tarjontaan.

Kulttuuriviennin kehittämisohjelmassa todetaan, että kulttuurimatkailussa erityisesti kansainvälisiä matkailijoita ja kansainvälistä kysyntää koskeva tietopohja on yleisesti ottaen heikko (Onko kulttuurilla vientiä? ON! 2007: 9, 27). Tämä raportti pyrkii osaltaan tuomaan lisätietoa kulttuurin merkityksestä Suomen matkailussa. Raportissa tarkastellaan suomalaisen kulttuurin näkymistä ulkomaalaisten matkanjärjestäjien markkinointimateriaaleissa. Aineisto koostuu ulkomaalaisten matkanjärjestäjien asiakkailleen tekemistä esitteistä, joiden joukossa on eniten talvimatkaesitteitä. Esiteanalyysiin on valikoitunut viisi kieltä: englanti (Iso-Britannia), saksa (Saksa, Itävalta ja Sveitsi), italia (Italia), japani (Japani) ja venäjä (Venäjä). Englanninkielisten esitteiden joukossa on kolme varsinaista kulttuurimatkaesitettä ja venäjän- ja saksankielisessä aineistossa useampia kesämatkaesitteitä. Esitteet on toimitettu tutkimuskäyttöön Matkailun edistämiskeskuksen (MEK) päämarkkinamaiden toimistoista. Esiteaineisto on hyvästä kattavuudestaan huolimatta luonteeltaan näyte. Tämä tarkoittaa, ettei analyysin pohjalta ole mielekäästä tehdä vahvoja johtopäätöksiä tulosten yleistettävyydestä. Tutkimus on toteutettu yhteistyössä MEK:n kanssa.

Esitteet ovat analyysikohteina erityisen mielenkiintoisia siksi, että ne ovat matkanjärjestäjien itsensä laatimia. Niiden materiaalina on saatettu käyttää MEK:n toimiston tarjoamia valokuvia. Valinnan siitä, mitkä kuvat matkaesitteeseen on otettu, on kuitenkin viime kädessä tehnyt matkanjärjestäjä. Aikaisemmat suomalaiset tutkimukset matkaesitteistä (esim. Lämsä 1995; Saarinen 1997; Jokela 2005; Vepsäläinen 2007) ovat kohdistuneet MEK:n tai muiden suomalaisten matkailutoimijoiden tuottamaan aineistoon. Ulkomaalaisten matkanjärjestäjien laatimista Suomea koskevista esitteistä ei ole olemassa aikaisempaa tutkimusta. Kuitenkin juuri näiden esitteiden voidaan ajatella kuvaavan kunkin kohdemaan kysyntää palvelevia erityisiä kiinnostuksen kohteita.

Matkailussa pätee niin sanottu kysynnän ja tarjonnan laki. Mikäli kiinnostuneita matkailijoita ei käytännössä ole, matkoja, erilaisia matkailukohteita ja -tuotteita tuskin markkinoidaan matkaesitteiden avulla. Tässä raportissa tarkasteltu kulttuurielementtien näkyvyys esitteissä antaa suuntaa siitä, missä määrin suomalainen kulttuuri houkuttelee kullakin kielialueella asuvia matkailijoita. Matkailun kehittämisen ja tutkimuksen näkökulmasta on kiinnostavaa nähdä, millaisin kuvin ja millaisten elementtien kautta suomalainen kulttuuri esiintyy ja esitetään ulkomailla.

2. TEOREETTINEN TAUSTA

Matkailun- ja visuaalisen kulttuurin tutkimuksen vuoropuhelu

Visuaalisia ilmiöitä ja esityksiä on tutkittu jo kauan. Visuaalisen kulttuurin käsitteen äitinä pidetään yleensä Svetlana Alpersia (Rose 2001: 13; Crouch & Lübbren 2003: 2), joka käytti termiä korostaakseen visuaalisten kuvien tärkeyttä 1600-luvun hollantilaisessa yhteiskunnassa. Kuitenkin vasta 1990-luvulla alettiin puhua visuaalisen kulttuurin tutkimuksesta (ks. Schirato & Webb 2004: 1; Seppänen 2005: 18). Visuaalisen kulttuurin tutkimus muodostaa osan kulttuurintutkimusta ja sen teoreettinen painopiste on brittiläisessä kulttuurintutkimuksessa, jonka traditiossa visuaalisen esittämisen ongelmat ovat olleet keskeisessä asemassa (Schirato & Webb 2004: 6; Seppänen 2005: 25-26).

Seppäsen (2005: 18-19) mukaan termin visuaalinen kulttuuri ovat tuottaneet taidehistorioitsijat, joilla on ollut tärkeä rooli visuaalisen kulttuurin tutkimuksessa. Termistä kasvoi kattokäsite, jonka alle eri tieteenalojen visuaalisista ilmiöistä kiinnostuneet tutkijat alkoivat ryhmittyä. Käsitteen käytöstä ei kuitenkaan vallitse yksimielisyyttä (ks. Crouch & Lübbren 2003: 2). Seppäsen (2005: 17) määritelmän mukaan visuaalinen kulttuuri tarkoittaa näköaistiin nojautuvaa merkitysvälitteistä toimintaa ja tämän toiminnan tuotteita.

Näkökulmana ja tutkimusalueena visuaalisen kulttuurin merkitys kasvaa edelleen. Siitä ei kuitenkaan uskota muodostuvan itsenäistä tieteenalaa tai oppiainetta. Visuaalinen kulttuuri murtaa taiteen, elokuvan, mainosten ja valokuvan tutkimuksen välisiä rajoja, ja sitä voi hyvin pitää muun muassa näiden tieteenalojen synteessä (Seppänen 2005: 20, 30), jota on ryhdytty hyödyntämään kasvavassa määrin myös matkailun monitieteisessä tutkimuksessa (Crouch & Lübbren 2003: 3-6). Matkailuun liittyviä visuaalisen kulttuurin muotoja ovat esimerkiksi matkailun tuottamat visuaaliset objektit, kuten postikortit, mainoskuvat ja matkaesitteet

Kulttuurimaantieteilijä David Crouchin ja taidehistorioitsija Nina Lübbrenin toimittama *Visual Culture and Tourism* (2003) kokosi ensimmäisenä aiemmin hajallaan tehtyä matkailun ja visuaalisen kulttuurin väliselle vuoropuhelulle perustuvaa tutkimusta yksiin kansiin keskittyen nimenomaan niihin moninasiin tapoihin, joilla visuaaliset toimintatavat ja representaatiot on vedetty mukaan turismin rituaaleihin ja kokemuksiin. Kuten Crouch ja Lübbren (2003: 1-3) huomauttavat, molemmat tutkimusalat ulottuvat yli tieteenalojen rajojen ja ovat eri tieteenalo-

jen tutkijoiden mielenkiinnon kohteina. Tutkimus on luonteeltaan epäyhtenäistä, sillä aiheeseen perehtyneiden tutkijoiden taustat ulottuvat maantieteestä taidehistoriaan ja matkailun tutkimuksesta historiaan, antropologiaan ja kaupunkitutkimukseen koskettaen aihetta myös kuvataiteen, valokuvauksen ja arkkitehtuurin näkökulmasta. Tästä seuraa, ettei käytettävistä metodeista, sovellettavista teorioista tai tutkimuskohteiden valinnasta saati avainkäsitteiden *visuaalinen kulttuuri* ja *turismi* määrittelystä vallitse yksimielisyyttä. Crouch ja Lübbren (2003: 1) pitävät näitä ristiriitoja positiivisina ja jopa tarpeellisina tekijöinä monitieteisessä vaihdannassa.

Kuvat toimivat hyvin usein yhdessä muiden esitysmuotojen kanssa. On tärkeää tiedostaa, että visuaaliset kuvat voivat olla voimakkaita ja houkuttelevia myös itsessään. Merkityksen välittämisen visuaaliset muodot eivät kuitenkaan ole samanlaisia kuin kirjalliset muodot. (ks. Rose 2001: 10.)

Tässä tutkimuksessa erityisen kiinnostuksen kohteena on se, miten suomalainen kulttuuri näkyy ja miten sitä kuvataan esitteissä kuvien tasolla. Näkökulma perustuu toisaalta visuaalisen kulttuurin, toisaalta matkailun tutkimukseen sekä näiden itsessäänkin monitieteisten tutkimusalojen vuoropuheluun. Lähestymistapa on kiinnostava, sillä, kuten myös Crouch ja Lübbren (2003:1) huomauttavat, visuaalisen kulttuurin ja turismin vuorovaikutuksen tapoja on tutkittu huomattavasti harvemmin kuin visuaalista kulttuuria tai turismia itsessään.

Kuva voi herättää tietyn mielikuvan kohteesta voimakkaan ikonisella tavalla. Valokuva voi tuoda esiin koko kohteen, alueen tai elämysrakenteen esittämällä siitä vain osan, esimerkiksi paikallisen kansallispuvun. Kuva voi myös puhutella katsojaa suoraan todellisuutta jäljittelevän visuaalisen kielen nojalla. Suurin osa matkailukuvista ei suinkaan ole maalauksia tai muita 'korkeataiteen' tuotteita vaan lyhytikäistä mainoskuvastoa – valokuvia – tai henkilökohtaisia matkamuisia. (Crouch & Lübbren 2003: 5.) Ennen matkaa matkailija useimmissa tapauksissa kohtaa representaatioita, (uudelleen) tuotettuja kuvauksia, kohteesta. Näitä matkailutalouden tuottamia representaatioita voivat olla esimerkiksi kohdetta kuvaileva esite ja sen sisältämät kuvat (MacCannell 1999: 110). Ennalta nähdyt kuvaukset vaikuttavat paitsi mielikuviin tulevasta matkan kohteesta myös siihen millaiseksi itse matkakohde ja sen piirteet paikan päällä koetaan. Tästä syystä ei olekaan yhdentekevää, miten ja millaisten kuvausten – esimerkiksi luonnon vai kulttuurin, menneisyyden vai nykypäivän – kautta matkailukohteita markkinoidaan ja myydään (Saarinen 2004). MacCannell (1999) myös näkee, että kuvien, jotka

voivat olla sekä aineettomia mielikuvia että materiaalisia esineitä, kerääminen on moderneissa länsimaisissa yhteiskunnissa muodostunut yhdeksi matkustamisen keskeisistä motiiveista.

Visuaalinen kulttuuri voi rakentaa odotuksia, ideoita ja toiveita koskien tiettyyn paikkaan kohdistuvan matkailun kokemuksesta (Crouch & Lübbren 2003: 6). Ihmisiä houkutellessa visuaalisen kulttuurin voimalla vierailemaan tietyissä paikoissa sekä tutustumaan juuri tiettyihin kulttuureihin ja kohteisiin (Crouch & Lübbren 2003: 8). Matkaesitteissä olevat valokuvat rakentavat eräänlaista kaanonia kohteesta ja siitä, mitä matkailijan tulisi tehdä ja nähdä. Esitteissä vain tietyt kohteet nousevat esiin ja saavat huomiota toisten jäädessä väistämättä pimentoon.

Urry (2002) on käsitellyt turistisen katseen (tourist gaze) merkitystä matkailun kokemukselle. Katseen käsitteeseen sisältyy ajatus matkailijasta ulkopuolisena tarkkailijana, joka kuluttaa merkkejä ja asettaa ne ensisijaiseen asemaan (Crouch & Lübbren 2003: 8). MacCannellin (1999) mukaan visuaalinen kulttuuri on valjastettu tarjoamaan matkailijalle jotain alkuperäistä, vaikka alkuperäisyydessä saattaakin olla kysymys merkkien ja rakennelmien taidokkaalla peukaloinnilla aikaansaadusta lavastuksesta. Nähtävyyksien katselija haluaa nähdä paikallisten todellista elämää ja päästä hyviin väleihin paikallisten asukkaiden kanssa. Samaan aikaan heidät on kuitenkin tuomittu epäonnistumaan yrityksessään päästä kulissien taakse. Aitona esiintyvä ei välttämättä olekaan aitoa käsitteen objektiivisessa merkityksessä (Wang 1999). Matkailussa autenttisuus voidaankin usein lavastaa, jolloin turistille näytetään matkailutalouden toiminnassa tuotettu kulissi. Suomessa tällaiseen niin sanottuun konstruoituun autenttisuuden törmää muun muassa saamelaisuuden matkailullisen hyödyntämisen yhteydessä (ks. Saarinen 2006). Tosin kaikki matkailijat eivät välttämättä olekaan kiinnostuneita pääsemään kiinni kulissien takaiseen todellisuuteen (MacCannell 1999: 94-99), vaan he haluavat pitää tietyn kulttuurisen ja sosiaalisen etäisyyden esimerkiksi suhteessa paikallisväestöön.

MacCannellin (1999) ajatukset ovat kiinnostavia esitekuvien aitouden kannalta. Voivatko matkaesitteiden kuvien kuvaukset suomalaisesta kulttuurista olla aitoja? Tavoittavatko kuvat ”todellista” suomalaista kulttuuria vai esitetäänkö matkailijoille vain kulissit, joissa heille tarjoutuu mahdollisuus kokea lavastettua kulttuuria? Voiko mikään matkailun markkinoinnissaan ja ohjelmapalveluissaan tuotteistama paikallisuuden muoto lopulta edustaa aitoa paikallisuutta vai onko paikalliskulttuuri matkailutuotteissa lähtökohtaisesti aina epäaitoa – lavastettua – matkailijoiden (oletettuja) tarpeita silmällä pitäen tuotettua?

Näihin kysymyksiin liittyen Ning Wang (1999) on tehnyt hedelmällisen analyttisen jaottelun esittämällä kolme eri lähestymistapaa autenttisuuteen. Objektiivisella autenttisuudella Wang viittaa faktuaaliseen tai museaaliseen aitouteen, jossa esine tai asia, esimerkiksi kotiseutumuseon seinällä roikkuva kalastuspyydys, on ajallisesti, kulttuurisesti ja maantieteellisesti sitä, mitä sen oheismateriaaleissa tai opastuspuheessa sanotaankin olevan. Eksistentiaalinen autenttisuus viittaa aitouden kokemukselliseen ulottuvuuteen; aitoa on se, minkä matkailija kokee ainutkertaiseksi tai vaikkapa suomalaiseksi katsellessaan lomaesitteiden kuvia. Subjektiivisesti rakentuva eksistentiaalinen aitous ei välttämättä edellytä minkäänlaista suhdetta objektiivisen aitouteen. Sen sijaan konstruktiivinen autenttisuus viittaa usein objektiivisen aitouden elementteihin – olematta kuitenkaan faktuaalisesti sellaista. Kyse on tuotetusta, tuotteistetusta aitoudesta, jossa esimerkiksi paikalliskulttuurin eri elementtejä hyödynnetään ja muokataan matkailutuotteissa tai -mainoksissa 'kiinnostavammiksi'. Erityisesti massaturismille tällainen paikalliskulttuurin konstruointi on tyypillistä. Samalla se voi luonnollisesti tuottaa kokemuksellista aitoutta matkailijoille. Tämä voi olla harmitonta faktan ja fiktion (post-modernia) sekoittamista, mutta paikalliskulttuurien ja erityisesti vähemmistö-kulttuurien näkökulmasta tällainen tuotteistaminen saattaa edustaa eettisesti kestämätöntä paikallisuuden hyödyntämistä matkailussa. Sen sijaan pienimuotoisemmissa tai vaihtoehtomatkailemalle tyypillisissä matkailumuodoissa, joksi kulttuuri- ja perinnematkailemakin usein lasketaan, korostetaan objektiivisen aitouden merkitystä.

Matkailu, valokuvaus ja matkaesitteet

Raportin aineisto koostuu matkaesitteissä julkaistuista valokuvista ja kuvituspiirroksista. Valokuvat muodostavat pääosan aineistosta kuvituspiirrosten ollessa verrattain harvinaisia. Matkailun ja valokuvauksen suhteen käsittely on perusteltua. Vanha klisee, jonka mukaan kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa, ei ole koskaan ollut niin totta kuin markkinoitaessa paikkoja turistikohteina. Kaikenlaiset kuvat maisemavalokuvista matkaesitteisiin, tv-mainoksiin ja internetmainontaan ovat matkakohdemarkkinoinnin tärkeitä osatekijöitä. (Jenkins 2003: 305.) Esitetekstejä on tarvittaessa käytetty täydentämään aineistoa.

Valokuvaus ja matkailu kietoutuvat monella tavalla yhteen. Alkuajoistaan lähtien valokuvaus on totuttu yhdistämään matkailuun, sillä juuri valokuvat tekivät maailmasta visuaalisesti saavutettavan. Tämän päivän matkailua rakennetaan valokuvaamalla ja kuvateknologioilla niin kulttuurisesti, sosiaalisesti kuin materiaalisestikin. Turismiteollisuus satsaa valtava-

viin luodakseen matkailijoita houkuttelevia paikkamyyttejä (Larsen 2006: 76). Myös MacKayn ja Couldwellin (2004) mukaan valokuvat ovat elintärkeitä matkailukohteen imagon luomisessa ja ylläpitämisessä.

Valokuvilla on oma 'objektiiviseen' aitouteen ja todellisuuteen sitoutuva erityislaatunsa. Ajatellaan, että kamera ei valehtele (esim. Berger 1987:43). Valokuvien uskotaan olevan keino kuvata todellisuutta suoraan jopa siinä määrin, että tuotetut kuvat eivät vaikuta maailman ilmauksilta vaan todellisuuden palasilta, pieniltä osilta todellisuutta itseään. (Urry 2002: 126.) Uskomus elää sitkeästi siitä huolimatta, että nykyiset kuvankäsittelytekniikat mahdollistavat kuvien manipuloinnin entistä helpommin.

Valokuvilla on suuri merkitys sille, miten useimmat ihmiset kokevat maailman. Näköaistia on totuttu pitämään ensisijaisena tiedon lähteenä moderneissa länsimaisissa kulttuureissa. (Garlick 2002: 290.) Jenkinsin (2003: 307) mukaan kuvat voidaan omaksua huomaamatta esimerkiksi uutisista, elokuvista tai tv-ohjelmista. Niitä voidaan myös lähettää päämäärähakuisesti tarkoituksena tietoisuuden lisääminen tietystä kohteesta mainostamalla.

Valokuvaus antaa matkustamiselle muodon. Matkalla esimerkiksi pysähtytään ottamaan valokuvia (Urry 2002:128). Urryn mukaan matkailuun liittyy hermeneuttinen kehä: se, mitä lomalla etsitään, riippuu valokuvista, jotka matkailija on nähnyt esimerkiksi matkaesitteissä tai tv-ohjelmissa ennen matkaansa. Matkailija etsii kuvissa näkemänsä paikat ja tallentaa ne omalla kamerallaan näyttääkseen kuvat myöhemmin kotona todisteina siitä, että hän todella oli paikalla. (Urry 2002: 129.) Matkaesitteet ja niissä olevat valokuvat eivät siis ole yhdenkään. Matkaesitteiden tutkimisella onkin oma perinteensä (matkaesitteitä 1990-luvun puoliväliin mennessä käsitelleistä tutkimuksista ks. Dann 1996: 61-62).

3. KULTTUURI JA KULTTUURIMATKAILU

Tämän tutkimuksen tavoitteena on löytää ulkomaalaisten matkanjärjestäjien Suomea koskevien esitteiden kuvien joukosta kuvia, joiden voidaan tässä muotoiltavan kulttuurin käsitteen määritelmän valossa ajatella kuvaavan suomalaista kulttuuria. Tutkimuksessa keskitytään nimenomaan kulttuurin näkyvyyteen. Aineistosta on luokiteltu kaikki Suomea koskevat kuvat, joten tulokset paljastavat myös sen, miten Suomea on ylipäätään esitteissä kuvattu.

Analyysin kannalta erittäin keskeisessä asemassa on kulttuurimatkailun näkökulmasta tarkasteltava kulttuurin käsite. Kulttuurin määrittelemisen on todettu haastavaksi. Erilaisia määritelmiä on lukuisa joukko (ks. Kupiainen & Sevänen 1994; Lönnqvist ym. 1999: 30-32; Clarke 2000; Smith 2003), eikä mitään yleisesti hyväksyttyä tai lopullista määritelmää ole olemassa. Yleispätevyttä tavoitteleva kulttuurin määritelmä jää helposti niin yleiselle tasolle, ettei siitä ole aineiston analyysin kannalta juurikaan hyötyä (Richards 1996a: 21). Kulttuuri on epäilemättä humanistisen tutkimuksen laaja-alaisin ja eniten viljelty käsite ja se voidaan ymmärtää monella eri tavalla oikein (Knuutila 1994: 9-10).

Sanan kulttuuri etymologinen alkuperä on latinan sana *cultura*, joka tarkoittaa viljelystä tai asutusta (Meri 2004). Yksi kulttuuria yleisesti luonnehtiva piirre on, että siinä on kyseessä ihmisten tietoinen aktiivisuus ja sen aikaansaannokset, toisin sanoen jokin mikä ei luonnostaan vallitse. Kulttuuri ja luonto asettuvat toistensa vastakohtiksi (Rauhala 2005: 14). Kaikkien kulttuuri-ilmiöiden yhteisenä piirteenä on ihmisperäisyys, ihminen tuottaa kulttuuria (esim. Kupiainen & Sevänen 1994: 7, Rauhala 2005: 68).

Kulttuurin erottaminen luonnosta on erona tärkeä ja perustavanlaatuinen. Esine ei ole kulttuuriohjekti, ellei siitä ilmene jokin sen valmistaneen ja/tai sitä käyttäneen ihmisen siihen jättämä tarkoitus (Rauhala 2005: 68). Esimerkiksi kulttuurimaisemasta puhutaan erotukseksi koskemattomaan luonnonmaisemaan (Kupiainen & Sevänen 1994: 7), joskin ympäristöestetiikka Arnold Berleant (1997) kritisoi jyrkkää erontekoa ihmisen ja luonnon välille ja korostaa näiden kahden välistä jatkuvuutta ja riippuvuutta. Lisäksi on huomattava, että kulttuurin käsitteeseen liittyvät merkitykset elävät ja muuttuvat jatkuvasti (ks. Richards 1996a: 24). Kulttuuri on noussut keskeiseen asemaan enemmän tai vähemmän postmoderneissa yhteiskunnissa. Postmoderniin kuuluu rajojen hälveneminen korkea- ja populaarikulttuurin sekä eri kulttuurin muotojen, kuten matkailun, taiteen, koulutuksen, valokuvauksen, television, musiikin, urhei-

lun, ostoksilla käymisen ja arkkitehtuurin, väliltä. Jyrkät erottelut – esimerkiksi objektiiviseen aitouteen liittyen – eivät sovi postmodernin antihierarkiseen ja hybridiseen luonteeseen, jossa esimerkiksi eri aikakausien ja alueiden tyylejä pyritään yhdistelemään. Kaupallisuus ja kulttuuri kietoutuvatkin postmodernissa erottamattomasti toisiinsa. Nykymatkailussa on ilmiönä paljon postmoderneja piirteitä, sillä siinä yhdistyvät visuaalinen, esteettinen, kaupallinen ja populaari ainutlaatuisella tavalla. (Urry 1990/2002: 74-93.)

Kulttuurimatkailu on ongelmallinen käsite jo pelkästään siksi, että se koostuu kahdesta itsessään vaikeasti määriteltävästä käsitteestä, kulttuurista ja matkailusta (Richards 1996a: 19; 1996b: 15). Euroopan kontekstissa tavanomaiset käsityksemme kulttuurista juontavat juurensa valistuksen ajan jälkeisiin arvoihin (romanttinen, kaunis, opettavainen ja moraalinen) (Robinson & Smith 2006: 4). Samat arvot piilevät nykyisen kulttuurimatkailun taustalla. Kulttuurimatkailu tarjoaa paitsi mahdollisuuden nähdä maailmaa myös tilaisuuden tulla samalla paremmaksi ihmiseksi (Rojek & Urry 1997: 4).

Kulttuurimatkailun käsitteellistämistä vaikeuttaa myös se, että matkailun katsotaan joissakin yhteyksissä olevan jo itsessään kulttuuria (Rojek & Urry 1997). Matkailu ja kulttuuri lomittuvat toisiinsa monin tavoin, jolloin niiden välisen tarkan rajan vetäminen on vaikeaa. Osaksi tämä on seurausta kulttuurin läpitukenavuudesta yhteiskunnassa ja aiemmin erillisten sosiaalisten ja kulttuuristen kenttien välisten erojen katoamisesta (Rojek & Urry 1997: 3). Määrittelyä vaikeuttaa myös se, että kulttuurimatkailun rooli elää ja muuttuu jatkuvasti (Richards 1996b: 15).

Yleisesti hyväksyttyä kulttuurimatkailumääritelmää on hankala löytää jo siitäkin syystä, että useat maat ovat määritelleet käsitteen omista lähtökohdistaan, omiin vahvuuksiinsa tukeutuen. Yhteisymmärrys vaikuttaakin vallitsevan oikeastaan vain siitä, että kulttuurimatkailu koostuu kulttuurin kuluttamisesta matkailijoiden toimesta (Richards 1996a: 19). Richardsin (2001: 7) mukaan kulttuurimatkailu sisältää paitsi menneisyyden kulttuuritekijöiden ja -piirteiden veto-voimaisuuden myös nykypäivän kulttuurin ja elämäntavan matkailullisen attraktiivisuuden. Keskeistä on se, että matkailijan motiivia vierailta tietyissä kohteissa tai alueilla leimaa halua tutustua ja oppia alueen kulttuurista ja sen eri piirteitä, jotka voivat viitata joko menneisyyden tai nykypäivän kulttuurimuotoihin tai molempiin.

Nykyään ajatellaankin yhä enenevässä määrin, että kulttuurimatkailussa on kyse paljon enemmänä kuin korkeakulttuurin tuotteiden tuottamisesta ja kuluttamisesta (esim. Robinson

& Smith 2006: 1). Kulttuurimatkailu heijastaa silti jossain määrin edelleen sitkeää taipumusta asettaa arjen kulttuuri vastakkain jonkin korkeampiarvoisen ja yhteiskunnassa erityisasemassa olevan kulttuurin kanssa (Robinson & Smith 2006: 5). Kulttuurimatkailun kehittämisen yhteydessä tuotetaan usein uudelleen 1700- ja 1800-luvuilta peräisin olevaa käsitystä korkeakulttuurista (Robinson & Smith 2006: 5). Postmodernin myötä harvojen huviksi mielletty korkeakulttuuri on kuitenkin auennut aikaisempaa laajemmalle yleisönosalle (Richards 1996b: 8) ja uusien kulttuurinähtävyyksien ilmaantuminen on alkanut häivyttää rajoja korkeaa ja populaarikulttuurin väliltä myös kulttuurimatkailun yhteydessä (Richards 1996c: 312).

Robinson ja Smith (2006: 8) huomauttavat, että kulttuurimatkailu tulee jatkuvasti laajalaisemmaksi. Suunta on pois kulttuurin mieltämisestä elitististen ilmaisujen ja symbolisen vallan keskittymäksi ja kohti demokraattisempia ja kokemuksellisempia tulkintoja. Robinson ja Smith pitävät elämyksellisyyttä tärkeänä. Heidän mukaansa kohteita ei vain katsota, vaan ne koetaan. Matkailijat viettävät suurimman osan ajastaan gallerioiden ja museoiden kaltaisten muodollisten kulttuuristen ympäristöjen sijaan ravintoloissa, kahviloissa ja kaupoissa, varsin arkisessa ympäristössä. Yhdessä kulttuurissa tavallinen voi kuitenkin näyttäytyä eksoottisena toisesta kulttuurista tulevalle.

Kulttuurimatkailun päämääräksi mainitaan valtakunnallisessa matkailustrategiassa (KTM 2007) elämysten tuottaminen. Matkailumarkkinoinnissa kulttuurilliset elämykset liittyvät usein korkeakulttuurin tuotteiden kuluttamiseen, kuten tapahtumiin, konsertteihin ja museotai näyttelykäynteihin. Kuitenkin myös vanhojen perinteiden uudelleen löytäminen ja paikallisen kulttuurin korostaminen ovat kulttuurisia elämyksiä (Tuohino & Pitkänen 2002: 39).

Tässä raportissa tutkitaan kulttuurin näkyvyyttä nimenomaan valtakunnallisen matkailustrategian kulttuuriryöryhmän kulttuurimatkailumääritelmän pohjalta. Vaikka strategiassa ei määritelläkään kulttuuria suoraan, kulttuurimatkailun voimavarojen ihmisen osuutta korostavaa määritelmää voi käytännössä pitää yhdenlaisena kulttuurin määritelmänä. Siinä kulttuuria ei ole mielletty ainoastaan korkeakulttuuriksi, vaan käsite on itse asiassa ymmärretty varsin laajasti.

Määritelmä on luotu tukemaan kulttuurimatkailun kehittämistä ja tuotteistamista käytännön tarpeita silmällä pitäen. Valtakunnallisen matkailustrategian (Suomen matkailustrategia 2006: 91) mukaan:

Kulttuurimatkailussa tuotetaan alueellisia ja paikallisia kulttuurin voimavaroja arvostaen matkailutuotteita ja -palveluja paikallisille ja alueen ulkopuolisille ihmisille liiketoiminnallisin perustein. Tavoitteena on luoda elämyksiä ja mahdollisuus tutustua näihin kulttuurisiin voimavaroihin, oppia niistä ja osallistua niihin. Näin vahvistetaan ihmisten identiteetin rakentumista sekä oman että muiden kulttuurien ymmärrystä ja arvostusta.

Kulttuurimatkailun voimavaroista strategiassa (Suomen matkailustrategia 2006: 91)) todetaan seuraavaa:

Kulttuurimatkailun voimavaroja ovat kaikki ihmisen aikaansaama ja muokkaama; historia, kulttuurimaisemat, rakennettu ympäristö, arkeologiset kohteet, museot, esittävä taide, visuaalinen taide, tapahtumat, käsityö, kieli, maut, perinteet, tavat, arvot, aatteet, elämäntyyli, uskonto, luonteenpiirteet sekä saavutukset tieteessä, taiteessa, teknologiassa ja elinkeinoissa.

Tämä tarkempi listaus kulttuurimatkailun voimavaroista toimii tutkimuksessa toteutettavan analyysin perustana, johon pohjaten myös esitteissä olevien kulttuurin kuvausten luokitteluperiaatteet on luotu. Tässä yhteydessä ei ryhdytty tarkemmin arvioimaan strategiassa esitetyn kulttuurimatkailun määritelmää suhteessa alan kansainväliseen tutkimukseen ja kehittämistoimintaan.

Yllä olevissa määritelmissä huomioidaan kulttuurimatkailun yhteydessä paitsi perinteinen korkeakulttuuri myös erilaiset paikalliset kulttuurin muodot. Paikallisen kulttuurin tärkeyden tunnustaminen ei tarkoita korkeakulttuurin merkityksen kieltämistä, vaan kokonaisvaltaisen matkailun kokemuksen tunnustamista. Kulttuurimatkailu voi olla tärkeä väline paikkojen, ihmisten ja menneisyyden ymmärtämisessä. (Robinson & Smith 2006: 9-10) Kuitenkin matkailun tarjoamat kokemukset suodattuvat aina matkailijan oman kulttuurin kautta (esim. Craik 1997: 118).

4. ANALYYSIKATEGORIAT JA ALALUOKAT

Tutkimuksen analyysin lähtökohtana on matkailustrategian kulttuuriryöryhmän kulttuurimat-kailun määritelmä. Aineiston analyysissä käytetyt kategoriat on luotu määritelmän pohjalta. Kategoriat ovat itsessään varsin laajoja. Seuraavassa selvennetään lähemmin, mitä kullakin kategoriolla tämän tutkimuksen yhteydessä tarkoitetaan.

Historia kattaa tässä yhteydessä kuvat, jotka kuvaavat tai kuvittavat Suomen historiaa tai his-toriaan liittyviä henkilöitä. Myös vanhat kartat ovat historiaan liittyviä kuvia ja yksi kategori-an muuttujista. Nykytilannetta kuvaavat kartat eivät sen sijaan kuulu analyysin piiriin. Mat-kailustrategiassa erikseen mainittu luokka *arkeologiset kohteet* on sijoitettu historia-kategoriaan. Valokuvat historian merkkihenkilöistä sijoitetaan *merkkihenkilöt*-luokkaan. Merkkihenkilöitä kuvaavat patsaat ja monumentit luokitellaan puolestaan *visuaalinen taide* -kategoriaan.

Kulttuurimaisema on käsitteenä ja analyysikategoriana erityisen ongelmallinen. Tässä yhtey-dessä kulttuurimaisemaksi luetaan sellaiset kuvaukset luonnosta, jossa ihmisen kädenjälki (ihmistoiminta) on selvästi näkyvissä. Kulttuurimaisemasta puhutaan tässä tutkimuksessa ero-tuksena koskemattomasta tai sellaisena esitettävästä luonnonmaisemasta.

Suomalainen yhdistäisi todennäköisesti kulttuurimaiseman käsitteen kansallisromanttiseen maalaustaiteeseen. Suomalaista kulttuuria tuntemattomalle matkailijalle tämäntyyppiset mai-seman kulttuuriset merkitykset eivät kuitenkaan ole yhtä itsestään selviä. Esimerkiksi Kolin maiseman merkitykset tai ylipäättään viittaukset kansallisromanttisen maalaustaiteen kuvas-toon eivät välttämättä avaudu ulkomaalaiselle matkailijalle (Tuohino & Pitkänen 2004: 85, 90). Tällaiset maisemat onkin luokiteltu kulttuurimaiseman sijaan *luonto*-kategoriaan, eikä niitä tässä tutkimuksessa lasketa suomalaisen kulttuurimaiseman kuvauksiksi.

Kuvat erilaisista luontoaktiiviteeteistä eivät varsinaisesti kuulu kulttuurimat-kailun yhteyteen. Nämä kuvat on kuitenkin sijoitettu *aktiiviteetit*-kategorian alle. Aktiiviteeteiksi on luokiteltu myös kuvat vesipuistoista, hotelleiden allasosastoista ja kylpylöistä. Kulttuurikuvan ja aktiivi-teettikuvan välille on joissain tapauksissa – esimerkiksi suhteessa ns. kylpyläkulttuuriin – ol-lut erittäin vaikea vetää rajaa. Liitteestä 2 voi tarkistaa tällaisten aktiiviteettien osuuden kaikis-ta aktiiviteettikuvista.

Rakennettu ympäristö on kategoriana laaja ja vaikeasti hahmotettava. Se sisältää useita luokkia, joista toiset sitoutuvat toisia tiiviimmin suomalaiseen kulttuuriin. Rakennettuun ympäristöön kuuluvat muun muassa rakennukset, rakennelmat, satamat, lentokentät, radat, tiet, kadut, johtolinjat, torit, aukiot ja rakennetut puistot.

Matkaesitteissä on lukuisia kuvia hotelleista. Ongelma piilee hotellirakennusten suhteessa suomalaiseen rakennusperinteeseen. Toisaalta kaiken Suomesta löytyvän rakennuskannan voidaan ajatella edustavan suomalaista (nyky)rakennuskulttuuria. Toisaalta hotellirakennus, jonka arkkitehtoniset esikuvat on etsitty Keski-Euroopan hiihtokeskuksista, ei todennäköisesti ole kovin kiinnostava paikalliseen kulttuuriin tutustumisen näkökulmasta. Hotellirakennuksissa tai niiden osissa on voitu kuitenkin hyödyntää suomalaista perinne-, käytännössä puurakentamista, mitä ajatellen luotiin luokka *puiset hotellit*. Syvälinen perehtyminen suomalaisen rakennusperinteen piirteisiin ei ole tämän tutkimuksen yhteydessä mahdollista, mistä johtuen päätökset puiset hotellit -luokkaan sijoitettavista hotellirakennuskuvista ovat väistämättä subjektiivisia. Samasta syystä hotellirakennukset käsitellään analyysissa yhtenä kokonaisuutena, jonka yhteydessä toki mainitaan puisten hotellien yleisyys.

Mökkikuvat sijoitettiin kahteen luokkaan: *hirsimökkeihin* ja *muihin mökkeihin*. Hirsimökki-luokkaan sijoituivat kuvat verhoilemattomasta hirrestä rakennetuista mökeistä. Mökki piti siis selvästi pystyä tunnistamaan hirsirakenteiseksi kuvan perusteella. Muihin mökkeihin sijoituivat kaikki muut mökkikuvat. Luokkaan kuuluvat myös verhoillut hirsirakenteiset mökit, sillä niitä ei kuvan perusteella tunnista hirsimökeiksi.

Kaikki esitteissä kuvattu puurakentaminen ei liity hotelleihin tai mökkeihin. Nämä rakennukset on sijoitettu luokkaan *perinteinen puurakentaminen*. Tähän luokkaan sijoittuvat myös kuvat kotarakennuksista, joista kaikki eivät välttämättä liity saamelaiseen kulttuuriin. Museorakennukset on sijoitettu *museorakennukset*-luokkaan, vaikka museot kytkeytyvät myös historiaan. Kuitenkin esimerkiksi nykytaiteen museon rakennuksen sijoittaminen historia-kategoriaan vaikuttaa epäloogiselta. Tästä syystä museorakennusten kuvat on eroteltu *historia*-luokkaan sijoitetuista museoesineistön kuvista. Taideteokset puolestaan on ikään katsomatta laskettu *taidemuodot*-luokan alaiseen *visuaalinen taide* -luokkaan. Myös linnojen kohdalla on paikallaan pohtia, tulisiko ne sijoittaa historian alle vai erilliseksi *linnat*-luokaksi rakennetun ympäristön yhteyteen, kuten tässä tutkimuksessa.

Uudempaa suomalaista rakennustaidetta edustaville rakennuksille luotiin oma alaluokkansa *moderni arkkitehtuuri*. Nimellä ei tämän tutkimuksen yhteydessä viitata rakennushistorian modernismiin, vaan sitä käytetään yleisnimityksenä rakennuksille, joita ei yhdistä niinkään tietty rakennustaiteen tyyli kuin suhde aineiston muihin rakennettua ympäristöä kuvaaviin valokuviin. *Muu tunnettu kivirakennus* on luokkana vastaavan tyyppinen. Sen alle sijoitetut kuvat esittävät hieman iäkkäämpiä tunnettuja suomalaisia kivirakennuksia. Lisäksi aineiston pohjalta nousi tarve luoda oma luokkansa muille rakennettua ympäristöä edustaville nähtävyyksille. Tähän *kuuluisat nähtävyydet*-luokkaan sijoitettiin esimerkiksi kuvat Näsinneulasta ja Puijon tornista. *Majakat* erotettiin omaksi luokkaseen. Oman luokkansa rakennetun ympäristön alle sai myös *sauna*. Kuvat sijoitettiin sauna-luokkaan siitä huolimatta kuvasivatko ne hotelli- vai savusaunoja.

Esitteissä oli yllättävän paljon kuvia lumesta ja jäältä tehdyistä rakennuksista, mistä johtuen luotiin *lumirakennukset*-luokka. Lumesta tehdyt rakennelmat eivät ole pysyviä, mutta matkailijan näkökulmasta ne ovat sitäkin kiinnostavampia sekä vierailu- että majoituskohteina. Lumirakennuksien yhteydessä on jälleen syytä miettiä, millainen yhteys niillä on suomalaiseen rakennuskulttuuriin. Analyysivaiheessa onkin mainittu, mikäli rakennus on selkeästi majapaikaksi tehty.

Kuvat kirkkorakennuksista sijoitettiin rakennetun ympäristön alle. Koska ortodoksisen perinteen läsnäolo erottaa Suomen esimerkiksi muista Pohjoismaista, kirkkorakennusten kuville muotoiltiin kaksi luokkaa: *ortodoksikirkot* ja *luterilaiset kirkot*. Analyysivaiheessa luokkia käsitellään pääosin yhdessä. Kirkkorakennusten kohdalla esiin nousee kysymys kirkosta kaupungin symbolina ja yleisemmin osana kaupunkikuvaa. Kirkkojen ja kaupunkimaiseman yhteen kietoutumista tarkastellaan analyysivaiheessa kirkkorakennusten kuvien yhteydessä. *Kaupunkimaisema*-luokkaan sijoitetuissa kuvissa kuvassa oleva kaupunki tai taajama on selkeästi pääosassa, vaikka maisemaan kuuluisi kirkkorakennuksia. Kaupungeissa sijaitsevat *puistot* on erotettu omaksi luokkaseen.

Yleisemmin uskontoon liittyviä kuvia käsitellään paitsi kirkkorakennusten kohdalla rakennettuun ympäristöön liittyen myös *Tavat ja perinteet* -kategorian yhteydessä. Erilaiset juhlat, kuten joulu, vappu ja pääsiäinen, liittyvät paitsi suomalaiseen tapakulttuuriin myös uskontoon. *Juhlat* muodostavat oman luokkansa tapojen ja perinteiden alla. Juhlaruoat on luokiteltu juhlien yhteyteen. Muut ruokakuvat on sijoitettu *ruoka, maut, perinneruuat ja -juomat* -luokkaan. Tapojen ja perinteiden alle oman luokkansa saivat myös *käsityöt* ja *elämäntapa*.

Elämäntapakuviksi katsottiin suomalaista elämäntyylisiä esittävät kuvat, esimerkiksi valokuvat torielämästä tai mökkeilystä.

Taidemuodot luokiteltiin omaan kategoriaansa, jonka alle tuli kolme luokkaa: *esittävä taide*, *lumi-/jääveistokset* ja *visuaalinen taide*. Tässä tutkimuksessa esittävällä taiteella tarkoitetaan esimerkiksi tanssia, teatteria ja oopperaa. Visuaalisen taiteen alle sijoittuu kuvataide kaikissa muodoissaan ja esimerkiksi elokuvat tai valokuvaus taidemuotona. Myös design ja monumentit sijoitettiin visuaalisen taiteen alle.

Joulupukin ja muumien kuvia varten syntyi oma kategoriansa. Pukkikuviksi laskettiin joulupukkien lisäksi esimerkiksi kuvat tontuista ja Joulupukin Pajakyliä (Santa Claus Village) -teemapuistosta. Joulumatkailun, porojen ja pukin yhteydessä ei tiukasti rajaten ole kyse varsinaisesta kulttuurimatkailusta tämän raportin tarkoittamassa mielessä. Joulupukki voidaan kuitenkin nähdä esimerkkinä niistä harvoista perinteisistä ja kulttuuriin perustuvista visuaalisesti esitetyistä tarinoista, jotka on onnistuttu tuotteistamaan. Muumikuviksi luokiteltiin niin tuotetut muumihahmot kuin Tove Janssonin alkuperäiset kirjankuvitukset. Katgoria nimettiin termillä *satumaiset hahmot*, jonka alaluokat ovat joulupukki ja muumit.

Vaikka valtakunnallinen matkailustrategia ei erikseen mainitse vähemmistö- tai alkuperäiskulttuureja, on kansainvälisen matkailun kannalta vetovoimainen saamelaiskulttuuri mielenkiintoinen erityisteema. Saamelaisuus on nostettu esille ennen kaikkea ihmisten kautta. Sitä varten on muodostettu oma analyysikategoriansa *saamelainen kulttuuri*, jossa on kiinnitetty huomiota kansallisasuihin pukeutuneisiin ihmisiin.

Jotta jokaiselle esitekuvalle löytyisi sopiva luokittelukategoria, luotiin kategoria *muut*. Siihen kuuluivat kuva-aiheet, jotka eivät olleet sijoitettavissa edellä esitettyihin kategorioihin. Näitä olivat muun muassa kuvat erilaisista asiakaspalvelutilanteista. Kategorioita ja alaluokkia muovatessa ei ollut kaikilta osin mahdollista tai tarpeenkaan noudattaa tarkasti valtakunnallisen matkailustrategian määritelmän sisältöä. Esimerkiksi matkailustrategiassa mainittu 'kieli' olisi ollut vaikea muokata visuaaliseen sisällön analyysiin istuvaksi kategoriaksi alaluokki-
neen. Samoin 'aatteet, arvot ja luonteenpiirteet' olisivat todella haasteellisia identifioitavia ja 'saavutusten tieteessä, taiteessa ja teknologiassa' erottaminen jo edellä kuvatuista luokitteluis-
ta – kuten taidemuodoista – olisi käytännössä ollut vaikeaa.

5. TUTKIMUSMENETELMÄT

Tutkimuksen metodina on käytetty kuvien sisällönanalyysia, joka on verrattain tuore metodi kuvien analysoinnin yhteydessä (Seppänen 2005: 147). Sisällönanalyysi perustuu tiettyjen visuaalisten elementtien toistuvuuden laskemiseen ja analysoimiseen tarkoin määritellyn aineiston sisällä (Rose 2001: 56). Sisällönanalyysi mahdollistaa yleistyksien tekemisen mediarepresentaatioiden pohjalta (Bell: 2001: 10). Se vastaa kysymyksiin tietyn tyyppisten kuvien keskeisyydestä ja toistumistiheydestä aineistossa. Metodina se mahdollistaa määriteltyjen kategorioiden avulla luokitellun aineiston vertailun, toisaalta se ei sovellu yksittäisten kuvien analysointiin. Aineiston analyysin yhteydessä on hyvä muistaa sisällönanalyysin rajoitukset metodina. Se ei yleensä pysty eikä pyrikään vastaamaan kysymyksiin kuvien tulkinnanvaraisista merkityksistä tai vaikutuksista (Bell 2001: 13-14).

Hannam ja Knox (2005: 23-24) ovat ottaneet matkaesitteiden analyysin esimerkiksi sisällönanalyysin käyttämisestä matkailun tutkimuksessa. Sisällönanalyysin avulla voidaan päästä kiinni kuvastojen laajempiin visuaalisiin järjestyksiin (ks. Seppänen 2005: 27). Sisällönanalyysiin voi kuitenkin Rosen (2001: 55) mukaan kuulua myös laadullista tulkintaa, eivätkä sisällönanalyysi ja laadulliset tutkimusmenetelmät hänen mielestään sulje toisiaan pois. Tässä tutkimuksessa sisällönanalyysillä selvitetään suomalaisen kulttuurin näkyvyys aineiston matkaesitteissä. Eri kielialueiden esitteiden kuvissa on esillä erilaisia suomalaisen kulttuurin puolia. Lisäksi kulttuurin osa-alueista toiset ovat väistämättä toisia enemmän esillä.

Sisällönanalyysissa on valokuvien analysointiin sovellettavana metodina kyse valokuva-aineiston sisällön tai ulkoasun määrällisestä kuvailusta. Siihen kuuluu luokitusjärjestelmän muodostaminen, jota käyttämällä kuva-aineistoa mitataan tai vertaillaan. (Hannam & Knox 2005: 24, Rose 2001: 59.) Valokuvaa havainnoidaan eri tavoin kuin kirjoitettua tekstiä. Kirjoitettua tekstiä luetaan yleensä lineaarisesti. Valokuvaa analysoitaessa käsiteltävää tekstiä eli kuvaa sen sijaan katsotaan kokonaisuutena tai siitä painotetaan tiettyjä osia. Kummassakin tapauksessa havainnoitavasta representaatiosta etsitään merkityksellisiä yksityiskohtia, esimerkiksi kuvan osia. (Seppänen 2005: 149.)

Aineisto koostuu havaintoyksiköistä, tässä tapauksessa valokuvista tai piirroskuvituksesta, jotka voivat periaatteessa sisältää yhden tai useampia luokitusyksiköitä. Luokitusyksikkö on havaintoyksikön se osa, jonka perusteella havaintoyksikkö saa tietyn muuttujan arvon. Luoki-

tusyksikkö kertoo, mihin havaintoyksikössä kiinnitetään huomiota muuttujan arvoa koodattaessa. (Seppänen 2005: 151-152.) Luokitusyksikkö on se osa kuvaa, joka määrää, mihin kategoriaan ja alaluokkaan kuva sijoitetaan. Luokitusyksikköinä ovat erilaiset valokuvissa kulttuuria kuvaavat tekijät. Kunkin analysoitavan kuvan tulisi saada vain yksi muuttujan arvo luokitusjärjestelmän kategorian sisällä (Bell 2001: 16).

Luokitusjärjestelmän tulisi olla niin pitävä, että toinen samaa aineistoa tutkiva tutkija tulisi luokitellessaan aineiston sen pohjalta samanlaisiin tuloksiin. Todellisuudessa eri tutkijoiden koodaustavat voivat poiketa toisistaan, mistä johtuen he muodostavat erilaisia luokitusjärjestelmiä ja saavat näin ollen joiltakin osin toisistaan poikkeavia tuloksia. (Hannam & Knox 2005: 24.) Kyseessä onkin sitovan säännösten sijaan pikemmin eräänlainen orientoitumisen tapa, jolla tulkintaprosessia pyritään systematisoimaan ja tulkinnan mielivaltaisuutta välttämään (Tuomi & Sarajärvi 2002: 104). Metodi on tehokas ja luotettava vain, kun kategoriat ja niitä määrittävät käsitteet on tarkkaan ja yksiselitteisesti rajattu (Bell 2001: 15). Sisällönanalyyssissa luotettavuuden mittareina ovat erityisesti toistettavuus ja perusteltavuus (Rose 2001: 54-55.) On kuitenkin huomattava, että se millä perusteella eri ilmaisut – tässä tapauksessa kuvat – kuuluvat tiettyyn kategoriaan on viimekädessä riippuvainen tutkijasta (Tuomi & Sarajärvi 2002: 103).

Kategorioiden laatiminen eli aineiston koodaaminen on haasteellista. Analyysin pohjana olevat kategoriat ja niiden alaluokat (Liite 1) on laadittu valtakunnallisen matkailustrategian kulttuurimäärittelyn perusteella. Laajan aineiston kohdalla kaikkia mahdollisia esiin nousevia kuvatyyppejä oli vaikea ennakoida, joten uusia luokkia lisättiin siinä tapauksessa, että samantyyppisiä kuvia oli suhteellisen paljon, eivätkä ne sopineet mihinkään jo olemassa olleeseen kategoriaan. Esitteistä on luokiteltu valokuvat ja kuvituspiirroksiksi katsotut piirrokset. Sen sijaan karttoja tai muita vastaavia opaspiirroksia ei laskettu analyysiin mukaan.

6. AINEISTON ANALYYSI

Englanninkieliset esitteet (Iso-Britannia)

Kaikki tutkitun näytteen kaksikymmentä englanninkielistä esitettä olivat Iso-Britanniasta. Esitteestä yhdeksässä houkutellaan matkailijoita aktiviteettipainotteiselle talvilomalle ja kuudessa joulunviettoon Lappiin. Joulumatkaesitteistä kaksi oli saman matkanjärjestäjän (Canterbury). Kaikki joulumatkaesitteet käsittelivät käytännössä kokonaan Suomea. Talvimatkaesitteistä kokonaan Suomeen keskittyi vain yksi. Muut olivat yleisesitteitä, joissa oli käsitelty useita maita. Suomen osuus oli näissä usein paksuhkoissa esitteissä yleensä sivumääräisesti vähäinen. Viidestä kulttuurimatkaesitteeksi lukeutuvasta esitteestä kaksi oli saman matkanjärjestäjän eri tavoin painotettua esitettä. Yksikään kulttuurimatkaesite ei koskenut ainoastaan Suomea, vaan niissä esiteltiin aina useamman maan kohteita. Suomesta esitteissä kerrottiin yhdellä tai kahdella sivulla. Yhdessä näistä esitteistä ei ollut lainkaan kuvia ja neljässä muusakin kuvia oli vain yksi tai kaksi esitettä kohden, ja ne olivat poikkeuksetta piirrettyjä. Englanninkielisissä esitteissä oli yhteenlaskettuna 809 Suomea kuvaavaa luokiteltua kuvaa, joiden joukossa oli 35 piirrosta ja 774 valokuvaa. Esitteissä ei ollut kuvia historiasta. Kulttuurimaisemasta oli yksi kuva.

Rakennettu ympäristö

Englanninkielisten esitteiden yhteensä 809 luokitellusta Suomea esittävästä kuvasta rakennettua ympäristöä kuvasi 244 (taulukko 1). Vaikka kuvien osuus on sinänsä suuri, on huomattava, että suurin osa kuvien rakennuksista on mökkejä sekä kuvia hotelleista ja majoitusliikkeistä. Tällaisten kuvien yhteenlaskettu osuus kaikista esitekuvista on 25 prosenttia (205/809), mikä tarkoittaa, että muiden rakennetun ympäristön kuvausten osuudeksi jää vain viisi prosenttia (39 kuvaa). Vaikka rakennetun ympäristön näkyvyys esitekuvista oli suuri, suurin osa kuvista ei kerro niinkään suomalaisesta kulttuurista vaan matkustajan erilaisista majoitusvaihtoehdoista.

Hotellikuvien tehtävänä esitteissä oli lähinnä näyttää, millaiseen paikkaan matkailijalla on mahdollisuus majoittua. Hotellirakennukset voivat edustaa suomalaista rakennuskulttuuria, mutta kulttuurin näkyvyyttä eriteltäessä tällaistenkin hotellien kuviin on syytä suhtautua tietyllä varauksella. Hotellikuvista 54 oli hotelleista, joiden voidaan kokonaisuutena tai tietyin

Taulukko 1. Rakennetun ympäristön kulttuurielementtien jakautuminen englanninkielisissä esitteissä.

Rakennettu ympäristö	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaismäärästä (%)	Esitteiden kokonaismäärä (N)
Hirsimökit	75	9	14
Muut hotellit	71	9	11
Puiset hotellit	54	7	11
Lumirakennukset	24	3	8
Kaupunkimaisema	5	1	4
Mökit (muut kuin verhoilematon hirsi)	5	1	3
Luterilaiset kirkot	4	0	3
Linnat	2	0	2
Muu rakennettu ympäristö	2	0	2
Ortodoksikirkot	1	0	1
Muu perinteinen puurakentaminen	1	0	1
Moderni arkkitehtuuri	0	0	0
Puistot	0	0	0
Museot	0	0	0
Muu tunnettu kivirakennus	0	0	0
Kuuluisat nähtävyydet	0	0	0
Sauna	0	0	0
Majakat	0	0	0
Mökki ja sauna	0	0	0
Yhteensä (N)	244	30	

osin rakennuksina tavalla tai toisella ajatella tuovan esiin suomalaisiksi mieltyviä rakennustapoja. Näiden kuvien osuus kaikista luokitelluista esitekuvista oli seitsemän prosenttia, ja niitä oli yhdessätoista esitteessä. Samoin yhdestätoista esitteestä löytyi muiden hotellien kuvia, joiden osuus kaikista esitekuvista oli yhdeksän prosenttia (71 kuvaa). Mökit ovat majointusvaihtoehtoina kiinnostavia myös kulttuurin näkyvyyttä arvioitaessa. Mökeistä oli 80 kuvaa, joista 75 kuvasi verhoilemattomia hirsimökkejä. Kahdestakymmenestä esitteestä peräti neljästätoista oli yksi tai useampia kuvia hirsimökeistä.

Seuraavaksi yleisimmin esitteissä oli kuvia lumirakennuksista, joita löytyi kahdeksasta esitteestä yhteensä 24, kolme prosenttia kaikista esitekuvista. Lumirakennuskuvien joukossa oli useita kuvia lumilinnasta, majoituskäyttöön luotuja lumirakennuksia sekä jääbaari ja jääravintola. Kiinnostava oli myös eksoottisena vihkipaikkana kuvattu lumikappeli. Voidaan miettiä, missä määrin lumi-iglut tai lumesta tehty hotelli ja linna liittyvät nimenomaan suomalaiseen kulttuuriin. Joiltain osin ne kuvastanevat saavutuksia tieteessä, taiteessa ja teknologiassa ja voivat siten toimia kulttuurimatkailevan elementteinä.

Kaupunkimaisema kuvastaa jo selkeämmin kulttuuria. Kuitenkin vain alle prosentti (5 kpl) kaikista 807 esitekuvasta sijoittui tähän luokkaan. Kuvista neljä oli Helsingistä ja yksi talvisesta Muoniosta. Kesäisestä Helsingistä oli kolme piirrosta ja yksi valokuva. Kirkkorakennukset liittyvät kiinteästi kaupunkimaisemaan; esimerkiksi Helsingin tuomiokirkosta ja Uspenskin katedraalista on tullut koko kaupungin symboleita. Helsinki kuvataan usein sellaisesta kulmasta, että jompikumpi tunnetuista kirkoista saadaan osaksi maisemaa. Näin katsoja yhdistää kuvan Helsinkiin. Samoin vaikka kuvassa olisi vain tuomiokirkko, se voi viitata yleensä Helsinkiin. Englanninkielisten esitteiden neljästä Helsinki-näkymästä kaikissa näkyi kirkko. Kolmessa oli taustalla Tuomiokirkko, yhdessä Uspenskin katedraali. Lisäksi Uspenskiä oli yksi kuva, jossa muuta kaupunkia ei näkynyt. Tämäkin kuva löytyi sivulta, jossa esiteltiin Helsinkiä matkakohteena. Tämän kuvan tapauksessa Uspenski myös ilmensi itäisiä kulttuurivaikutteita yhdistyessään tekstiin, jossa Helsinki mainitaan paikaksi, jossa itäiset ja läntiset vaikutteet sekoittuvat perinteiseen suomalaiseen kulttuuriin. Uspenskin katedraali oli ainoa englanninkielisissä esitteissä kuvattu ortodoksikirkko. Luterilaisia kirkkoja oli kahdesta esitteestä löytyneissä neljässä kuvassa, lisäksi tuomiokirkko on osana kaupunkimaisemaa vielä kahdessa esitteessä ja Uspenski yhdessä.

Kirkko kytkeytyy tiiviisti myös kuvaan Muonion rakennetusta maisemasta. Idyllisen, nietosten peittämän talvisen keskustajaman keskeltä kohoaa korkea kirkontorni. Toisessa samassa

esitteessä olleessa kuvassa on yksinomaan Muonion luterilainen puukirkko. Kirkon kuvaa ei kuitenkaan ole valittu edustamaan Muoniota, vaan tekstissä sitä kehdutaan valokuvauksellisena erinomaiseksi hääpaikaksi. Tässä yhteydessä kirkko voi olla paitsi esteettisesti miellyttävä, valokuvattavaksi soveltuva rakennus, myös mahdollinen hääseremonian näyttämö. Muonion kirkon lisäksi aineistossa oli kolme kuvaa hirsikappelista, jota niin ikään esiteltiin eksoottisena hääpaikkana naimisiinmenoja suunnitteleville matkailijoille.

Linnat ilmentävät rakennetun kulttuurin elementtejä, ja niiden voidaan olettaa olevan kiinnostavia kohteita myös kulttuurimatkailijan näkökulmasta. Kuitenkin 809 kuvasta ainoastaan kaksi esitti linnoja. Kumpikin niistä oli piirretty kuvaus Olavinlinnasta, ja ne löytyivät kahdesta eri kulttuurimatkaesitteestä. Toisessa näistä esitteistä linna oli taustalla kuvittamassa esittelyä matkasta Savonlinnan Oopperajuhlille. Tässä esitteessä ei ollut muita kuvia Suomesta. Tämän esitteen laatineen, musiikkifestivaaleihin ja muihin kulttuurimatkoihin erikoistuneen matkanjärjestäjän tapauksessa suomalainen kulttuuri näyttäytyy ainoastaan yhden festivaalin kautta, jonka kuvitukseksi on valittu kyseisen tapahtuman järjestämispaikka. Myös toinen kulttuurimatkanjärjestäjä on valinnut laajemman kulttuurikiertomatkan kuvitukseksi Olavinlinnan oopperajuhlien aikaan. Linnaan vievälle sillalle on piirretty näytökseen kiirehtivä yleisövirta. Kuva on samalla toinen niistä kahdesta piirroksesta, jotka ovat esitteen ainoat kuvaukset Suomesta.

Englanninkielisten esitteiden kuvat rakennetusta ympäristöstä painoutuivat siis selkeästi majoitusrakennusten kuviin. Vain hyvin harvassa kuvassa oli selkeitä kulttuurikohteita. Puistoja, modernia arkkitehtuuria, museorakennuksia, majakoita, perinteistä kivirakennusta ja muita nähtävyyksiä ei kuvattu lainkaan. Yhdessäkään kuvassa ei näkynyt esimerkiksi suomalaista saunaa. Muihin kuin yllä käsiteltyihin luokkiin sijoittui kolme kuvaa: kaksi lumeen sulautuvaa rakennusta talvimaisemassa ja yksi punaiseksi maalattu, hirsistä rakennettu kotamainen rakennelma, jota ei kuitenkaan voinut katsoa perinteiseksi kotarakennukseksi. Varsinaisesti kulttuuriin kytkeytyviä rakennetun ympäristön kuvia oli siis englanninkielisissä esitteissä lopulta varsin vähän.

Saamelainen kulttuuri

Saamelaista kulttuuria on lähestytty pääasiassa ihmisten ja perinteisten saamelaisasujen kautta. Saamelaisuuden yhteydessä myös aitouden näkökulma on mielenkiintoinen: ovatko kuvissa näkyvät henkilöt etnisesti saamelaisia vai esimerkiksi saamelaisasuihin pukeutuneita matkailuyrittäjiä (tai matkailijoita) (Viken & Müller 2006). Saamelaisen kulttuurin kuvien koh-

dalla erityiseksi vaikeudeksi muodostuivat yleisesitteet, joissa markkinoitiin useampaa pohjoismaata ja/tai Venäjää samoissa kansissa. Saamenmaan rajat eivät noudata valtionrajoja, vaan saamelaisia asuu niin Norjassa, Ruotsissa, Venäjällä kuin Suomessakin. Joissain tapauksissa oli mahdotonta tietää, kuuluvatko esitteiden kuvat saamelaisista nimenomaan Suomen yhteyteen.

Kaikista 809 esitekuvasta 40 sijoittui tähän kategoriaan (tarkemmat luvut ks. taulukko 2). Saamelaisia oli kuvattu yhtä usein matkailijoiden kanssa kuin yksin tai muiden saamelaisten seurassa, molemmissa tapauksissa 16 kertaa. Kuvia, joissa esiintyi pelkästään saamelaisia, löytyi seitsemästä esitteestä, yhteiskuvia matkailijoiden kanssa oli viidessä esitteessä. Yhteiskuvissa saamelaisten rooli oli usein ohjata matkailijoita aktiviteeteissa, esimerkiksi vetää husky- tai poroajeluita tai ohjata lasten leikkejä. Peräti kymmenessä kuvassa oli mukana poro tai useampia poroja. Myös kuvissa, joissa oli yksinomaan saamelaisia, heidät tavallisimmin kuvattiin yhdessä porojen kanssa. Kolmessa kuvassa oli saamelaisia nuotiolla, ja yksi kuva oli otettu kodan edessä seisovasta miehestä. Yhden kuvan kohdalla oli epäselvää, viittasiko se mahdollisesti Suomen rajojen ulkopuolella asuviin saamelaisiin. Saamelaisia esittävien kuvien joukossa oli kolme kuvaa shamaaneista. Saamelaisten kuvaaminen matkailijoista eroavina toisina korostuu shamaanikuvissa, joissa saamelainen vieläkin selvemmin edustaa muinaisen tiedon vartijaa ja vaalijaa.

Taulukko 2. Saamelaisen kulttuurin esitekuvien jakautuminen englanninkielisissä matkaesitteissä.

Saamelainen kulttuuri	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaisuudesta (%)	Esitteiden kokonaisuus (N)
Saamelaisia	16	2	7
Saamelaisia ja matkailijoita	16	2	5
Matkailijoita saamelaisina	8	1	5
Muu saamelainen kulttuuri	0	0	0
Yhteensä (N)	40	5	

Joissain esitteissä saamelaisuutta oli kuvattu ikään kuin roolina, leikkinä jonka kautta matkailijakin voi hetken kokeilla, millaista olisi olla saamelainen. Englanninkielisissä esitteissä saamelaisiin samastuvia matkailijoita oli kuvattu viidessä esitteessä ja kahdeksassa kuvassa. Tyypillisimmin matkailija on ottanut omakseen jonkin saamelaisasun osan, esimerkiksi neljäntuulenhatun, joka päässä hänet on kuvattu erilaisissa tilanteissa, useimmiten yhdessä porojen kanssa. Näissä tilanteissa vaatekappaleet korostivat toisen roolin kokeilemistä. Lisäksi aktiviteettien (ks. liite 2) yhteydessä oli kuvattu poroajeluja tai porojen hoivaamista 27 kuvassa. Vaikka kuvissa matkailijat osallistuivat näihin aktiviteetteihin omissa vaatteissaan, osa näistäkin kuvista voitaisiin tulkita saamelaisroolin kokeilemiseksi. Toisaalta vaatteilla ei kaikissa kuvissa ollut suoraa yhteyttä roolin omaksumiseen. Toisessa ääripäässä oli kuva hääseremoniaa varten koko perinteiseen saamelaisasuun sonnustautuneista matkailijoista.

Satumaiset hahmot

Satumaisten hahmojen kuvia oli kaikista 809 kuvasta 140 (17 prosenttia). Jokainen näistä kahdeksassa esitteessä olleesta kuvasta oli joulupukkiin liittyvä. Kahdenkymmenen läpikäydyn englanninkielisen esitteen joukossa oli kuusi joulumatkaesitettä, joiden lisäksi yhdeksässä esitteessä matkailijoita houkutellaan aktiviteettipainotteiselle talvilomalle Lappiin. Joulumatkaesitteet olivat täynnä kuvia joulupukista ja tontuista. Kuvia oli useampia kaikissa joulumatkaesitteissä. Näissä esitteissä kuvattu pukki ja erityisesti niistä löytyvät tontut olivat hyvin satuhahmonomaisia ja lainasivat piirteitä fantasiaolentoilta.

Pukin kuvia löytyi joulumatkaesitteiden ohella, yllättävää sinänsä, vain kahdesta talvimatkaesitteestä, joista toisessa oli vain yksi kuva eikä sekään täysin varmasti Suomesta. Pukkikuvien suuri prosentuaalinen osuus kaikista esitekuvista antaa siis hieman harhaanjohtavan kuvan pukkien näkyvyydestä esitekuvista, sillä todellisuudessa kuvia oli seitsemässä esitteessä. Kuvia oli yhteenlaskettuna 64 kappaletta, joista yksi oli piirretty ja loput valokuvia. Lisäksi yhdessä esitteessä oli taustakuvana piirretty, lentävällä reellä matkustava joulupukki, joka toistui esitteen sisällä yhteensä 12 kertaa. Pukki kuvattiin usein myös tonttujen seurassa, yhteensä 28 kertaa. Samoin 28 kuvassa oli pelkästään tonttuja. Joulupukin Pajakylästä (Santa Claus Village) oli kuusi kuvaa.

Joulumatkaesitteissä kuvattu joulu oli usein pikemminkin englantilaistyylinen kuin suomalainen. Joulunviettokuvat olisivat voineet olla yhtä hyvin Englannista tai Suomesta. Moni juhla-kategoriaan sijoitettu kuva ei ollut erityisen 'suomalainen'. Osassa esitekuvista matkailijaan vedottiin mahdollisuudella viettää joulu tuttuudella vetoavassa, mutta vieraassa paikassa.

Vaikka on sinänsä ilahduttavaa, että niin monessa kuvassa esiintyi suomalainen joulupukki, pukin kuvien sisällyttämisestä kulttuurin näkymistä ratkovaan analyysiin syntyi paljon keskustelua. Todennäköisesti kovin harva kulttuurimatkailija saapuu Suomeen ainakaan näissä esitteissä perheille markkinoitua, pitkälle vietyä joulupukkituotetta katsomaan. Toisaalta pukin näkyminen esitteissä on tärkeää, sillä esitteiden kautta suomalainen pukki tulee tutummaksi yhä useammalle potentiaaliselle matkailijalle.

Tavat ja perinteet

Kaikista luokitelluista kuvista 21/809 sijoittui tavat ja perinteet -luokkaan (tarkemmat tiedot löytyvät taulukosta 3). Kuvista viidessä esillä olivat ruoka tai maut, kun juhlia oli kuvattu 16 kertaa. Juhlakuvia löytyi seitsemästä esitteestä, ruokaan ja makuihin liittyviä kuvia oli neljässä esitteessä. Ruokakuvista kahdessa oli lappilaisia ruokia, yhdessä piirakka ja marjoja. Yhdessä kuvassa pääosassa oli ruokailu, vaikka kuva sinänsä olikin hotelliravintolasta, joka muuten luokiteltiin hotellikuvaksi. Ruoka- tai eväshetket liittyvät myös retkeilyyn. Kuvien joukossa oli yksi kuva, jossa nuotiolla poriseva pannukahvi oli selkeästi pääroolissa. Aktiviteettikuvien joukossa oli lisäksi kuvia taukohetkistä nuotion ääressä, mutta retkiruokaa ei niissä nostettu vastaavalla tavalla kuvan keskiöön. Perinneruokien ja muiden suomalaisten herkkujen kuvia voisi esitteissä olla enemmänkin.

Taulukko 3. Kuvat tavoista ja perinteistä englanninkielisissä matkaesitteissä.

Tavat ja perinteet	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaisuudesta (%)	Esitteiden kokonaisuus (N)
Juhlat	16	2	7
Ruoka/maut	5	1	4
Käsityöt	0	0	0
Uskonto	0	0	0
Elämäntapa	0	0	0
Yhteensä (N)	21	3	

Juhlakuvista 12 liittyi joulunviettoon. Määrä voi vaikuttaa pieneltä, mutta on muistettava, että joulupukkikuvat on laskettu toiseen kategoriaan. Juhlakuvien sijoitetuissa joulukuvissa ei siis ole kuvia joulupukista. Kuvista kahdessa kuvataan joulunviettoa. Kuvattu tilanne koristeineen

muistuttaa kenties enemmän englantilaista kuin suomalaista joulua. Joulun juhlinnasta oli kaksi muutakin kuvaa, jotka eivät ole yhtä selkeästi englantilaistyyppisiä. Lisäksi yhdessä kuvassa oli suomalaisia jouluruokia ja toisessa joulupipareita. Kuvista löytyi myös joulukuusi lahjoja juurellaan ja lahjapaketti. Loput juhkakuvista olivat uudenvuodenlomia markkinoivalla sivulla ja esittivät ilotulituksia, joskin yksi näistä kuvista voi olla myös Suomen rajojen ulkopuolelta. Ilotulitekuvista oli vaikea tietää, oliko ne otettu juuri Suomesta. Ne sitoutuivat Suomeen, sillä yleensä ne oli sijoitettu sivulle, jossa kerrottiin uudenvuodenvietosta Suomessa. Käsitöitä, uskontoa ja elämäntapaa ei kuvattu lainkaan, joskin toisaalla käsitellyt kirkkorakennuskuvat ovat luonnollisesti uskuntoon liittyviä.

Taidemuodot

Englanninkielisissä esitteissä oli vain seitsemän kuvaa taidemuodoista. Tarkat tiedot kuvien kuvaosuuksista näkyvät taulukossa 4. Johtuen joulu- ja talvimatkaesitteiden suuresta määrästä aineiston esitteiden joukossa taidemuodoista korostuivat lumi- ja jääveistokset. Yhdessä kuvassa on valaistu jääveistos hotellin edessä. Lumiveistokset liittyvät toisinaan lumirakennuksiin. Esitekuvista yksi oli lumikylän jääveistoksia edustamassa. Kuvassa oli taitavasti muotoiltu taideteos, joka olisi aivan yhtä hyvin voinut olla valkoista kiveä. Lumikylää käsiteltiin lisäksi sivulla, jolta löytyi lumesta muovailtu kala. Kolmas saman esitteen veistoskuvista liittyi Kemin lumilinnan yhteyteen, ja siinä oli vapaampi jäämuodostuma. Yhdestä esitteestään löytynyt lumiukko on sinänsä kyseenalainen lumiveistos. Kumpi on tärkeämpää, lumiukon tekeminen aktiviteettina vai aikaansaatu lopputulos? Lumiukkojen laskeminen lumiveistoksiksi, kuten tässä on tehty, korostaa lopputulosta tekemisen ohi. Lumiveistoskuvien joukossa oli vielä kuva komeasti valaistusta veistosryhmästä sivulla, jolla kerrottiin huskysafareista eikä mainittu lumirakennuksia.

Visuaalisen taiteen osuus esitekuvista oli häviävän pieni: 809 kuvan joukossa oli yksi tähän luokkaan laskettava kuva! Kuva löytyi kulttuurimatkaesitteestä, jossa ei ollut muuta kuvitusta, mistä johtuen sillä on yksittäisyydestään huolimatta paljon painoarvoa. Lisäksi muissa kuvia sisältävissä kulttuurimatkaesitteissä olleet hienot piirrookset Olavinlinnasta ja Helsingistä voisi itsessään laskea taiteeksi. Esittävästä taiteesta ei ollut kuvia.

Taulukko 4. Kuvat taidemuodoista englanninkielisissä matkaesitteissä

Taidemuodot	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaisuudesta (%)	Esitteiden kokonaisuusmäärä (N)
Lumi/jääveistokset	6	1	4
Visuaalinen taide	1	0	1
Esittävä taide	0	0	0

Aktiviteetit, luonto, liikennevälineet ja muut kuvat

Aktiviteettikuvat eivät varsinaisesti kuulu kulttuurianalyysiin. Kuitenkin englanninkielisissä esitteissä oli eniten kuvia juuri aktiviteeteista: 262 kaikista 809 esitekuvasta, jotka jakaantuvat viiteentoista esitteeseen. Lähes kaikki kuvista esittivät talvisia aktiviteetteja. (Tarkat tiedot eri aktiviteettien yleisyydestä esitekuviissa ks. liite 2.)

Englanninkielisissä esitteissä oli 44 luontokuvaa. Kuvat löytyivät kahdestatoista esitteestä. Poroja oli kuudessa kuvassa. Viisitoista kuvaa esitti revontulia, usein lumisen maiseman yllä. Muissa kuvissa oli tunturimaisemaa ja lumipeitteisiä puita. Luontokuvat olivat, luonnollisesti kun pääasiassa talviesitteistä on kyse, talveen liittyviä. Toisin kuin muiden kieliryhmien kohdalla, englanninkielisissä esitteissä ei ollut lainkaan kuvia liikennevälineistä.

Muut kuvat -kategoriaan sijoittui kymmenen esitteen kesken jakautunut hyvin sekalainen joukko valokuvia (34/809) ja piirroksia (16/809). Esitteissä oli kuvattu muun muassa kahdesti asiakaspalveluhenkilökuntaa, seitsemän kertaa matkailijoita ja häitä ja niihin liittyviä esineitä (13 kertaa, joskin kuvista kahden kohdalla oli epävarmaa, olivatko ne nimenomaan Suomesta). Piirrettyjä maskotteja oli 16 kuvassa, jotka kaikki olivat samassa esitteessä. Opaskylteistä oli kaksi kuvaa ja rajavartijasta yksi.

Italiankieliset esitteet (Italia)

Italiankielisiä esitteitä oli yhteensä 13, ja ne sisälsivät 412 luokiteltua kuvaa Suomesta. Kuvis-ta valtaosa oli valokuvia; luokiteltujen kuvien joukossa oli vain kaksi piirrettyä kuvaa. Suurin osa esitteistä (9/13) oli talvimatkaesitteitä. Loput esitteet olivat yleisesitteitä, jotka esittelivät niin kaupunkilomia kuin pyhiinvaellusmatkaakin. Talvimatkaesitteistä kolme oli kokonaan Suomesta kertovia. Yhdessä esitteessä kerrottiin yleisesti pohjoisesta, jolloin Suomelle yksin

ei ollut omistettu yhtään sivua. Talvimatkaesitteissä Suomesta kertova osuus oli yleisesti laajempi kuin kaupunki- tai yleisesitteissä, joissa Suomesta kerrottiin yhdellä tai kahdella sivulla. Italiankielisten esitteiden kuvista yksikään ei sijoittunut historia-kategoriaan. Kulttuurimaisemastakin esitteissä oli vain yksi kuva.

Rakennettu ympäristö

Esitteissä oli yhteensä 412 luokiteltua kuvaa, joista 38 prosenttia (156 kuvaa) esitti rakennettua ympäristöä. Tarkemmat prosenttiosuudet näkyvät taulukossa 5. Kuten englanninkielisessä aineistossa, myös italiankielisissä esitteissä korostuivat kuvat mökeistä, hotelleista ja muista majoitusliikkeistä. Hotellikuvien osuus oli suurin: 20 prosenttia (83 kuvaa). Näistä suomalaisista rakennusperinnettä jollain tavalla ilmentävien hotellien kuvia oli kolmessa esitteessä yhteensä 14. Vaikka nämä käsittelee erillään muiden hotellien kuvista, jälkimmäisten osuus on edelleen korkea: 69/412. Hotellit olivat italiankielisissäkin esitteissä yleisimmin kuvattu rakennetun ympäristön muoto.

Hirsimökeistä oli 21 kuvaa kuudessa eri esitteessä. Mökit kuvattiin lumikuorutteisina ja idyllisinä. Ympäröivää maisemaa peitti lumi, eikä kuvassa ollut mökin lisäksi mitään muuta. Muusta kuin verhoilemattomasta hirrestä tehtyjä mökkejä on selvästi vähemmän: kaksi kuvaa yhtä monessa esitteessä. Kuvista toinen oli hyvin hirsimökkikuvan kaltainen: vain lumeen kietoutunut mökki luonnon rauhassa. Toisessa kuvassa oli useampi vuokramökki lomakylästä, ja kuva olikin selkeämmin majoitusta esittelevä siinä missä toiset mökkikuvat tarjosivat majoituksen lisäksi myös luonnonrauhaa.

Kaikkineen mökki- ja majoitusliikekuvia oli yhteensä 106 kaikista 156 rakennetun ympäristön kuvasta. Muita rakennetun ympäristön kuvia oli vain 50. Kuvista 20 esitti lumirakennuksia, joskin niistä oli kuvia vain neljässä esitteessä. Puolet kuvista esitti Kemin lumilinnaa, minkä lisäksi yhdessä esitteessä oli lumilinnan piirretty kartta. Kahdessa kuvassa oli luminen kappeli houkuttimena naimisiinmenoja suunnitteleville, toinen kuvista oli kappelissa vihityn parin hääkuva. Muut seitsemän kuvaa oli otettu majoituskäyttöön tarkoitetuista lumirakennuksista.

Rakennetun ympäristön kuvista 13 esitti kaupunkimaisemaa. Kuvia oli viidessä eri esitteessä. Kahta talvista Rovaniemellä otettua kuvaa lukuun ottamatta kaikki kuvat esittivät Helsinkiä. Kesäisestä pääkaupungista kuvia oli kolme. Kuvista yhdessä aukeaa yläkulmasta kuvattu näkymä yli Senaatintorin empirerakennusten saaden torin muistuttamaan renessanssimaalausten sivistyksen tyssijana toimivia toreja. Senaatintorilta oli myös kolme talvikuvaa. Lisäksi yh-

dessä kivirakennukseksi luokitellussa kuvassa oli Senaatintorin rakennuksia. Toinen saman luokan kuvista esitti kansallisteatteria. Uudemmasta rakennustaiteesta (tässä nimenä moderni arkkitehtuuri) ei ollut ainoatakaan kuvaa.

Yhden kesäisen kaupunkikuvan taustalla erottui Uspenskin katedraali, toisen taka-alalla oli puolestaan Tuomiokirkko samoin kuin kahdessa talvikuvassa. Pelkästään Uspenskin katedraalista ei ollut yhtään kuvaa, kuten ei muistakaan ortodoksikirkoista.

Kaupunkimaisemassa taustalla erottuvien kirkkojen lisäksi viidessä muussa kuvassa oli nimenomaan Helsingin tuomiokirkko. Kahdessa tapauksessa Tuomiokirkko oli Helsinkiin houkuttelevalla sivulla ainoa kaupunkia kuvittava kuva, toisessa tapauksessa Pietarin verikirkon vastapaino. Lisäksi yhden Helsinki-sivun muut kuvat olivat hotelliesittelyjä. Kirkon kuvan tehtävänä oli useimmissa esitteissä edustaa koko Helsingin kaupunkia. Kahdessa esitteessä oli kuva Tuomiokirkosta, mutta ei Helsingin kaupunkimaisemasta. Muista kirkoista esitteissä esiintyi ainoastaan lumen verhoama Kemin kirkko ja sekin vain yhdessä kuvassa lumilinnan kanssa samalla sivulla. Kuvassa ei näy lainkaan muuta kaupunkiympäristöä.

Esitteistä löytyi kolme valokuvaa Suomenlinnasta ja ne muodostivat koko linnakuvien luokan. Kahdessa esitteessä oli käytetty täsmälleen samaa kuvaa. Toisessa esitteessä tämän kuvan seurana oli kauempaa jäältä otettu valokuva. Esitteisiin valitut kuvat eivät heti paljastu linnakuvauksiksi varsinkaan Suomenlinnaa tuntemattomalle. Myös museoiden osuus esitekuvista oli vähäinen. Esitteistä löytyi vain yksi museorakennuskuva: pohjoista elämäntapaa esittelevä Arktikum.

Puurakentamisesta oli joitakin kuvia. Kotarakennelmia oli kahdessa kuvassa, ja ne oli yhdistetty saamelaiskulttuurin sijaan talvisiin aktiviteetteihin. Lisäksi kuvia oli pohjoisen maalais-talosta ja maaseudun rakennuksista sekä huskyfarmista. Luokista loppuissa ei ollut kuvia.

Italiankielisten esitteiden kohdalla toistuu sama ilmiö, joka tuli esille englanninkielisten esitteiden yhteydessä: vaikka rakennetun ympäristön kuvia on suhteellisen paljon, vain hyvin harva niistä liittyy suoranaisesti kulttuurimatkailuun sen käsitteellisessä merkityksessä, vaikka rakennettu ympäristö kulttuurin osa onkin.

Taulukko 5. Rakennetun ympäristön kuvat italiankielisissä esitteissä.

Rakennettu ympäristö	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaisuudesta (%)	Esitteiden kokonaisuus (N)
Muut hotellit	69	17	8
Hirsimökit	21	5	6
Lumirakennukset	20	5	4
Puiset hotellit	14	3	3
Kaupunkimaisema	13	3	5
Luterilaiset kirkot	6	1	5
Muu perinteinen puurakentaminen	5	1	3
Linnat	3	1	2
Mökit (muut kuin verhoilematon hirsi)	2	0	2
Muu tunnettu kivirakennus	2	0	2
Museot	1	0	1
Puistot	0	0	0
Moderni arkkitehtuuri	0	0	0
Ortodoksikirkot	0	0	0
Kuuluisat nähtävyydet	0	0	0
sauna	0	0	0
majakat	0	0	0
mökki ja sauna	0	0	0
muu rakennettu ympäristö	0	0	0
Yhteensä (N)	156	38	

Saamelainen kulttuuri

Italiankielisissä esitteissä saamelaisuus näkyi 14 kuvassa, joista kahdeksassa oli pelkästään saamelaisia ja kuudessa sekä saamelaisia että matkailijoita (ks. taulukko 6). Yksinomaan saamelaisia esittävät kuvat löytyivät viidestä esitteestä, kuva saamelaisista matkailijoiden kanssa sisältyi neljään eri esitteeseen. Myös italiankielisissä esitteissä saamelaisia kuvattiin ennen kaikkea porojen kanssa. Kuudesta kuvasta, joissa oli saamelaisia yhdessä matkailijoiden kanssa, vain kahdessa ei ollut mukana poroja. Saamelaisten rooli kuvissa oli opastaa matkailijaa poron käsittelyssä joko eläintä silitellen tai porovaljastusta ohjastaen. Saamelaisia oli useimmiten kuvattu porojen kanssa myös niissä kuvissa, joissa ei ollut matkailijoita. Saamelaisuus onkin kuvattu vahvasti poronhoidon kautta. Vain yhden kerran saamelainen on poikkeuksellisesti kuvattu moottorikelkkailemassa. Yleisesti saamelaiskulttuurin kuvauksissa korostetaan, osittain juuri poronhoidon kautta, perinteisen elämäntavan jatkuvuutta ja läheistä sidosta luontoon. Yhdessä kuvassa saamelaismiehellä on sylissään poroturkiksin suojattu pikkulapsi. Kuva viestii elämäntavan siirtämisestä myös tuleville sukupolville. Saamelaiset jatkavat esitteissä perinteistä, luontoon sitoutuvaa elämäntapaa, johon matkailija päästetään hetkeksi kurkistamaan.

Taulukko 6. Saamelaisen kulttuurin kuvat italiankielisissä matkaesitteissä.

Saamelainen kulttuuri	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaismäärästä (%)	Esitteiden kokonaismäärä (N)
Saamelaisia	8	2	5
Saamelaisia ja matkailijoita	6	1	4
Matkailijoita saamelaisina	0	0	0
Muu saamelainen kulttuuri	0	0	0
Yhteensä (N)	14	3	

Italiankielisissä esitteissä ei kuvattu lainkaan saamelaisiksi pukeutuneita matkailijoita. Kuitenkin, kuten aktiviteettikuvien (ks. liite 2) yhteydessä tulee esille, matkailijoita houkutellaan kohteeseen kuvilla porojen (yhdeksän kuvaa) ja -vaelluksista (yksi kuva), minkä yhtey-

dessä voi miettiä, onko kyseessä jonkinasteinen saamelaiskulttuurin tuotteistaminen, vaikka näissä kuvissa ei suoranaisesti näy saamelaisia.

Satumaiset hahmot

Satumaisiin hahmoihin viittaavia kuvia oli kaikkiaan kuusi prosenttia (25 kpl) italiankielisten esitteiden kuvamateriaalista. Kuudesta eri talvimatkaesitteestä löytyneet kuvat esittivät joko joulupukkia tai Joulupukin Pajakylää: pukin kuvia oli 14, Pajakylän 10. Lisäksi yhdestä esitteestä löytyi kuva Mauri Kunnaksen piirtämästä joulupukin kirjeestä. Pukkikuvia oli selkeästi vähemmän kuin englanninkielisissä esitteissä, mutta toisaalta ne olivat tavallisissa talvimatkaesitteissä erityisten jouluesitteiden sijaan.

Tavat ja perinteet

Italiankielisissä esitteissä tavat ja perinteet -luokkaan sijoitettuja kuvia oli 8/412 (taulukko 7). Kaikkiaan tähän luokkaan laskettavia kuvia oli vain neljässä esitteessä. Ainoassa esitteessä, jossa oli käsitöihin liittyvä kuva, ei kuvattu lainkaan ruokaa tai makuja. Toisessa kuvassa oli kuksia, toisessa lähinnä Lappiin liittyviä matkamuuistoja, joina kuksatkin tosin oli kuvattu.

Ruokaa ja makuja oli kuvattu viisi kertaa. Kahdessa saman esitteen kuvassa ihmiset nauttivat kesästä ravintolan terassilla kuin italialaisessa katukahvilassa ikään. Yhdessä kuvassa on nuotiolla porisevan kahvipannun ympärille kokoontunut retkiseurue, toisessa kuvassa nuotiolla grillattiin makkaraa. Vain yksi kuva esitti ruokaa: kuvassa oli Lapin herkkuja hämmentävä kokki.

Taulukko 7. Kuvat tavoista ja perinteistä italiankielisissä matkaesitteissä.

Tavat ja perinteet	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaisuudesta (%)	Esitteiden kokonaisuus (N)
Ruoka/maut	5	1	3
Käsityöt	2	0	2
Juhlat	1	0	1
Uskonto	0	0	0
Elämäntapa	0	0	0
Yhteensä (N)	8	2	

Ainoassa juhlakuvassa oli vilinää joulutorilla. Uskonnosta ja elämäntavasta ei ollut lainkaan kuvia, joskin, kuten englanninkielisten esitteiden yhteydessä tuli ilmi, kirkoista oli kuvia, jotka on laskettu rakennustaiteen yhteydessä.

Tapojen ja perinteiden näkyvyys esitekuivissa ei ollut suuri. Harvoihin makuihin liittyviin kuviin liittyi yleensä myös jokin muu elementti, kuten terassilla istuskelu tai retkeily. Käsitöitä kuvattiin mahdollisina matkamuistoina, ja juhlat tulivat, toisaalla laskettuja joulupukkikuvia lukuun ottamatta, esille vain yhden kuvan kautta.

Taidemuodot

Italiankielisten esitteiden kuvissa taidemuodot olivat vielä heikommin esillä kuin englanninkielisissä esitteissä. Tarkemmat tiedot näkyvät taulukosta 8. Kuvia oli yhteensä kolme kahdessa esitteessä. Näistäkin kuvista kaksi esitti lumiukkoa. Esittävästä tai visuaalisesta taiteesta ei ollut yhtään kuvaa. Perinteisesti korkeataiteeksi mielletyt taidemuodot eivät toisin sanoen olleet kuvissa lainkaan esillä.

Taulukko 8. Kuvat taidemuodoista italiankielisissä matkaesitteissä.

Taidemuodot	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaisuudesta (%)	Esitteiden kokonaisuus (N)
Lumi/jääveistokset	3	1	2
Visuaalinen taide	0	0	0
Esittävä taide	0	0	0
Yhteensä (N)	3	1	

Aktiviteetit, luonto, liikennevälineet ja muut kuvat

Italiankielisissä esitteissä kuvattiin eniten aktiviteetteja, joita esitti 412 kuvasta 154. Kuvat löytyivät seitsemästä esitteestä. (Tarkemmat tiedot aktiviteettikuvista ks. liite 2.)

Liikennevälinekuvien osuus oli verrattain pieni (7/412), eikä niitä ollut kuin kahdessa esitteessä. Italiankielisten esitteiden yhdeksästä liikennevälinekuvasta neljä esitti autolauttaa ja kolme lentokonetta. Kuvilla pyrittiin konkreettisesti osoittamaan, miten matkustaminen tapahtuu.

Luontokuvia oli 41/412. Kuvissa oli poroja, revontulia, lumisia puita ja talvimaisemia. Poroista oli kuusi kuvaa, revontulista 12. Järvimaisema oli kuvattu vain kerran. Kuvalukuun on sisällytetty yksi vuonomaisema, joka oli esitteessä nimenomaan Suomen kuvituksena, vaikka kuva on otettu jostain muualta. Kuvat jakaantuivat kahdeksaan esitteeseen.

Muut kuvat -kategoriaan sijoittuvia kuvia oli kahdessa esitteessä. Kuvia oli yhteensä vain kolme. Niistä kahdessa oli opasviittoja ja yhdessä vaalea nainen.

Japaninkieliset esitteet (Japani)

Japaninkielisiä esitteitä oli 22. Niissä oli Suomesta yhteensä 1080 luokiteltua kuvaa, joista valtaosa oli kooltaan pieniä. Näistä kuvista 19 oli piirrettyjä. Piirroskuvien joukkoon laskettiin myös 14 muumikuvitusta. Loput luokitellut esitekuvat olivat valokuvia. Esitteet olivat kahta monesta maasta kertovaa joulumatkaesitettä lukuun ottamatta talvimatkaesitteitä. Näistä esitteistä neljä oli vain Suomea koskevia ja muut yleisesitteitä. Esitteistä ei löytynyt lainkaan kuvia historiasta ja kulttuurimaisemasta.

Rakennettu ympäristö

Esitteiden 1080 luokitellusta kuvasta 333 kuvasi rakennettua ympäristöä. Tiedot on eritelty tarkemmin taulukossa 9. Kuten englannin- ja italiankielisissä esitteissä, myös japaninkielisissä esitteissä oli huomattava määrä hotellikuvia, 177/1080. Kuvista 20 kuvasi hotelleja, joissa suomalainen rakennusperinne on tavalla tai toisella esillä. Japaninkielisissä esitteissä hirsi- ja muut mökit eivät näkyneet yhtä paljon kuin englannin- ja italiankielisissä. Kaikista kuvista hirsimökkejä oli 11/1080 ja muita mökkejä ainoastaan kaksi. Hirsimökkikuvia oli kolmessa esitteessä. Muiden mökkien kuvat olivat keskenään eri esitteissä, tosin kuvat olisi voinut lukea myös luontokuvauksiksi, sillä molemmissa kuvissa huomio kiinnittyi mökin sijasta pikemminkin taivaalla loistaviin revontuliin. Kun hotelli- ja mökkikuvien prosenttiosuudet laskee yhteen, käy ilmi, että rakennetun ympäristön kuvista 18 prosenttia (190 kpl) esittää majotusvaihtoehtoja, jolloin muiden kuvien osuus on 13 prosenttia, mikä on suhteellisesti suurempi kuin esimerkiksi englannin- ja italiankielisten esitteiden kohdalla.

Lumirakennusten kuvia löytyi kymmenestä esitteestä, ja niitä oli hotellikuvien jälkeen määrällisesti eniten (32/1080). Joukossa oli jälleen, samoin kuin englannin- ja italiankielisissä esitteissä,

Taulukko 9. Rakennetun ympäristön kuvat japaninkielisissä esitteissä.

Rakennettu ympäristö	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaismäärästä (%)	Esitteiden kokonaismäärä (N)
Muut hotellit	157	15	18
Lumirakennukset	32	3	10
Kaupunkimaisema	30	3	13
Muu rakennettu ympäristö	26	2	11
Luterilaiset kirkot	21	2	11
Puiset hotellit	20	2	10
Hirsimökit	11	1	3
Sauna	8	1	5
Moderni arkkitehtuuri	7	1	4
Museot	5	0	5
Muu perinteinen puurakentaminen	7	1	5
Ortodoksikirkot	5	0	4
Mökit (muut kuin verhoilematon hirsi)	2	0	2
Muu tunnettu kivirakennus	2	0	2
Linnat	0	0	0
Puistot	0	0	0
Kuuluisat nähtävyydet	0	0	0
Majakat	0	0	0
Mökki ja sauna	0	0	0
Yhteensä (N)	333	31	

teissä, yksi hääkuva lumikappelista. Yleisimmin, yhteensä 17 tapauksessa, oli kuitenkin kuvattu majoituskäyttöön tarkoitettuja lumirakennuksia. Kuvissa näkyi niin lumilinna, lumikylä kuin lumigalleria ja lumibaarikin.

Selkeämmin kulttuurikuviksi miellyttäviä kaupunkimaisemia oli 30 kuvassa, jotka jakautuivat 13 esitteeseen. Helsinki oli kaupungeista kuvatuin. Kaupunkia oli kuvattu talvella 14 ja kesällä seitsemän kertaa. Kahdessa tapauksessa vuodenaika oli vaikea määrittää, sillä kuvat oli otettu yöllä. Vain viisi kuvaa esitti jotain toista kaupunkia, yleisimmin Naantalia, josta oli kolme kuvaa. Naantali-kuvien tehtävänä oli kertoa pikemminkin Naantalin kylpylästä kuin kaupungista yleensä, vaikka kuvissa näkyi myös muuta kaupunkia. Muut kaksi kuvaa esittivät pohjoissuomalaista kylämaisemaa. Lisäksi kahdessa kuvassa ei näkynyt lunta, mutta ne eivät todennäköisesti olleet kesällä otettuja.

Samoin kirkkojen kohdalla esillä olivat ennen kaikkea Helsingin kirkot, jotka näkyivät myös joidenkin kaupunkimaisemakuvien taustalla sitomassa kuvat Helsinkiin. Viidestä ortodoksisen kirkon kuvasta jokainen esitti Uspenskin katedraalia, joka näkyi myös kolmen kaupunkimaisemakuvan taustalla. Luterilaisten kirkkojen 21 kuvasta valtaosa esitti Helsingin tuomiokirkkoa, josta oli kahdeksan valokuvaa ja yksi piirros. Tuomiokirkon tuttu hahmo kohosi lisäksi viiden kaupunkimaisemakuvan taustalla. Helsingin kirkoista oli esillä myös Temppeliaukion kirkko, josta oli seitsemän kuvaa. Turun tuomiokirkosta kuvia oli neljä, Tampereen tuomiokirkosta yksi. Kirkkojen yhteenlaskettu osuus kaikista kuvista oli 26/1080. Osuus on selvästi suurempi kuin esimerkiksi italian- tai englanninkielisissä esitteissä. Sen sijaan linnoista, joista oli joitakin kuvia vertailukielen esitteissä, ei ollut lainkaan kuvia.

Japaninkieliset esitteet sisälsivät joitakin kuvia saunasta, toisin kuin aiemmin käsitellyt italian- ja englanninkieliset esitteet. Viidessä esitteessä oli saunakuvia kaikkiaan 8/1080. Japaninkielisissä esitteissä oli kuvattu myös uudempaa arkkitehtuuria (luokka moderni arkkitehtuuri). Näistä kahdessa oli Metso-kirjasto, jonka alakerrassa sijaitsee Tampereen Muumilaakso. Kirjastoja oli kuvattu enemmänkin, sillä kuvien joukossa löytyi neljä muuta kirjastorakennuskuvaa, joiden lisäksi yhdessä kuvassa oli Arabian tehtaanmyymälä. Museoiden kuvia oli viisi yhtä monessa esitteessä. Esillä olivat erityisesti saamelaismuseo Siida ja pohjoista elämäntapaa esittelevä Lapin maakunta- museo Arktikumissa, joista oli yhteensä kolme kuvaa. Esitteissä oli kuva myös nykytaiteen museo Kiasmasta ja valtion taidemuseo Ateneumista.

Kotarakennusten kuvia löytyi viidestä esitteestä kaikkiaan seitsemän (luokassa perinteinen puurakentaminen). Muusta rakennetusta ympäristöstä kuviin oli päässyt esimerkiksi Helsingin rautatieasema, tavaratalo Stockmann ja muita kauppaliikkeitä. Puistoista, muista nähtävyyksistä ja majakoista ei ollut yhtään kuvaa.

Saamelainen kulttuuri

Japaninkielisissä esitteiden 1080 kuvasta 36 esitti saamelaista kulttuuria. Valtaosa niistä esitti saamelaisia yhdessä matkailijoiden kanssa. Tällaisia kuvia oli 11 esitteessä. Joukossa oli joidakin kuvia revontulien katseluun tarkoitettusta kodasta, jossa matkailijat olivat yhdessä saamelaisvaikutteisesti pukeutuneen ohjelmanvetäjän kanssa. Yksinomaan saamelaisista oli 14 kuvaa yhteensä yhdeksässä esitteessä. Vain yhdessä esitteessä kuvattiin saamelaisiin samastuneita matkailijoita. Kuvia oli kaksi, ja toinen niistä esittää lasta mukailussa neljäntuulenhaussa. Toisessa kuvassa on pariskunta, joka on menossa naimisiin saamelaisasuihin pukeutuneena. Vaikka kuvassa oli perinteisiin saamelaisasuihin pukeutuneita henkilöitä, kuvatekstissä ei välttämättä kerrottu saamelaisuudesta, vaan kuviin kytkeytyvistä aktiviteeteista: isoäidin (kuvassa saamelaisasu päällä) tapaamisesta tai moottorikelkkailusta. Lisäksi aktiviteetteja esittelevien kuvien joukossa (ks. liite 2) oli 18 kuvaa poroajeluista ja/tai porojen silittelystä, joiden yhteyttä tuotteistettuun saamelaiskulttuuriin voidaan pohtia.

Taulukko 10. Saamelaisen kulttuurin kuvat japaninkielisissä matkaesitteissä.

Saamelainen kulttuuri	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaismäärästä (%)	Esitteiden kokonaismäärä (N)
Saamelaisia ja matkailijoita	20	2	11
Saamelaisia	14	1	9
Matkailijoita saamelaisina	2	0	1
Muu saamelainen kulttuuri	0	0	0
Yhteensä (N)	36	3	

Satumaiset hahmot

Satumaiset hahmot saivat japaninkielisissä esitteissä paljon näkyvyyttä: niitä kuvasi 179 kaikista 1080 luokitellusta kuvasta. Japaninkielisten esitteiden ehkä vähemmän yllätyksellinen erikoisuus oli muumikuvien suuri määrä suhteessa muunkielisiin esitteisiin: 45/1080. Kaikkiaan 16 esitteessä olleista muumikuvista 14 oli Janssonin alkuperäisiä kuvituksia. Tampereen Muumilaakson muumitalo ja muuminuket esiintyivät kolmessa kuvassa. Kuvissa oli lisäksi muumiastioita (11/1080) ja muita oheistuotteita (13/1080). Tämän lisäksi muumeista oli aineistossa vielä joitain yksittäisiä kuvia.

Joulupukkiin liittyviä kuvia oli vieläkin enemmän: 134 kaikista 1080 kuvasta. Nämä kuvat jakaantuivat 19 esitteen kesken. Joulupukkikuvia löytyi kolmea lukuun ottamatta kaikista japaninkielisistä esitteistä. Eniten kuvia oli Joulupukin Pajakylästä: 72. Näistä kahdessa oli tonttuja. Itse pukista oli 60 kuvaa, joukossa yksi maalaus. Kuva löytyi myös tonttujen jaloista ja pukkia esittävästä kynttilästä. Satuhahmon kuva oli kolmanneksi yleisin esitteissä olleista kuvista heti rakennetun ympäristön ja aktiviteettien jälkeen. Mikäli rakennettua ympäristöä esittävistä valokuvista vähentää majoituslaitosten kuvat, jäljelle jäävien kuvien osuus on pienempi kuin satuhahmokuvien.

Tavat ja perinteet

Tavat ja perinteet -luokkaan sijoitettujen kuvia oli neljä prosenttia kaikista japaninkielisten esitteiden sisältämästä materiaalista (38 kpl). Määrällisesti tämä on kuitenkin eniten kaikista tässä työssä käsitellyistä kieliryhmistä. Tarkemmat tiedot selviävät taulukosta 11. Eniten kuvia oli italiantielisten esitteiden tavoin ruoasta ja mauista. Japaninkielisten esitteiden kuvissa näkyi paitsi Lapin herkkuja myös tavanomaisia suomalaisia ruokia: kalakeittoa, perunoita ja lihaa. Yhdessä kuvassa oli kotona leivottu leipä ja toisessa kakkukahvikutsut. Myös ruoka-kaupasta saatavista tuotteista oli joitakin kuvia.

Käsitöistä oli lähes yhtä paljon kuvia kuin ruoasta, minkä lisäksi kuvat olivat hieman yhtenäisempiä. Lapin käsitöitä oli esillä kolmessa kuvassa, minkä lisäksi japaninkielisissä esitteissä toistui italiantielisistä esitteistä tuttu, ennen muuta Lappiin viittaavien matkamunistojen kuva. Muutenkin Lapin käsityöt olivat esillä: kuvista kahdessa oli kuksia, yhdessä puisia pulloja ja yhdessä käsintehty porokynttilä. Esitteissä oli vielä kaksi lapsiin liittyvää kuvaa: töppöset ja suomipipoinen pikkulapsi.

Kaikki juhlakuvat liittyivät joulun viettämiseen. Kuvissa oli niin joulukoristeita, joulukuusi kuin pipareiden leipomista. Japaninkielisissä esitteissä oli italiankielisten tapaan kuvattu joulutoria. Torielämää, tosin kesäaikaan, kuvasivat myös elämäntavan alle sijoitetut kolme kuvaa. Uskonnosta ei ollut kuvia japaninkielisissäkään esitteissä.

Taulukko 11. Kuvat tavoista ja perinteistä japaninkielisissä matkaesitteissä.

Tavat ja perinteet	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaisuudesta (%)	Esitteiden kokonaisuus (N)
Ruoka/maut	13	1	7
Käsityöt	12	1	7
Juhlat	10	1	7
Elämäntapa	3	0	2
Uskonto	0	0	0
Yhteensä (N)	38	4	

Taidemuodot

Japaninkielisissä esitteissä taidemuodot, varsinkin design, saivat paljon näkyvyyttä niin tekstissä kuin kuvissakin. Kaikista luokitelluista kuvista 88 kuvaa taidemuotoja. Tarkemmat osuudet luokittain näkyvät taulukossa 12. Iittalan lasiesineistä oli 23 kuvaa, joista kahdeksassa oli Aalto-maljakoita. Artekista ja Alvar Aallon suunnittelemissa esineistä oli kuusi kuvaa, joista kahdessa oli Aallon piirtämiä tuoleja. Marimekko näkyi 15 kuvassa, joista yksi oli piirretty. Keramiikkaa ja Arabian esineitä oli 11 kuvassa. Aarikasta oli kuusi kuvaa. Lisäksi useampia kuvia oli Nanson, Cho Chon, Formverkin ja Ivana Helsingin tuotannosta. Esitteissä oli vielä kymmenen muutakin designiin liittyvää kuvaa. Visuaalisen taiteen kuvista löytyi joitakin Lappi- ja luontoaiheita, kuten puisia koristepeuroja ja maalaus talvimaisemasta revontuliin. Ainoa esittävän taiteen alle luokiteltu kuva sijoittui tähän kategoriaan Festival of Light -kuvatekstin ohjaamana. Esittävä taide ei nouse ollenkaan niin voimakkaasti esille kuin visuaalinen taide ja design. Aineiston kieliryhmiä verrattaessa japaninkielisissä esitteissä oli ylivoimaisesti eniten kuvia taidemuodoista.

Taulukko 12. Kuvat taidemuodoista japaninkielisissä matkaesitteissä.

Taidemuodot	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaisuudesta (%)	Esitteiden kokonaisuus (N)
Visuaalinen taide	87	8	12
Esittävä taide	1	0	1
Lumi/jääveistokset	0	0	0
Yhteensä (N)	88	8	

Aktiviteetit, luonto, liikennevälineet ja muut kuvat

Aktiviteettikuvat olivat japaninkielisissä esitteissä rakennetun ympäristön alle sijoitettujen kuvien jälkeen yleisimpiä esitekuvia. Pitää kuitenkin muistaa, ettei tämä suoraan tarkoita kulttuurin suurta näkyvyyttä, sillä suuri osa rakennetun ympäristön kuvista kuvasi jälleen majoi- tusliikkeitä tai mökkejä. Japaninkielisissä esitteissä rakennetun ympäristön kuvia oli 333/1080, kun aktiviteetteja esitti 186 kuvaa. Japaninkielisistä esitteistä yhdeksässätoista oli aktiviteettikuvia (tarkat tiedot liitteessä 2).

Japaninkielisissä esitteissä liikennevälinekuvien määrä oli suhteellisen suuri ja niitä kuvattiin 17 esitteessä. Japaninkielisten esitteiden kuvista yhdeksän prosenttia (95 kpl) kuvasi liikennevälineitä. Esitteissä toistuivat kuvat lentokoneista, busseista ja junista, kun autolautoista oli hieman vähemmän otoksia. Lentokoneesta tai junasta otettujen kuvien tarkoituksena oli yleensä vakuuttaa matkustamisen mukavuudesta.

Luontokuvista japaninkielisissä esitteissä esillä olivat erityisesti revontulet, joita kuvasi 96 luontokuvasta 83. Revontulet nousivat myös voimakkaimmin esille tekstissä. Muita luontokuvia oli 13. Esitekuvista 96/1080 kuvasi luontoa. Nämä kuvat löytyivät kahdeksastatoista esitteestä. Muut kuvat -kategorian 29 kuvasta reilu kolmasosa esitti asiakaspalveluhenkilökuntaa (11/1080). Lentokoneruoasta (4/1080), matkailijoista (5/1080), kynttilöistä (2/1080) ja erilaisista kylteistä (3/1080) oli enemmän kuin yksi kuva. Loput kategorian kuvista olivat yksittäisiä. Niiden joukossa on muun muassa täytetty poro ja legomies. Kategorian muodostavat kuvat olivat peräisin yhdeksästä esitteestä.

Venäjänkieliset esitteet (Venäjä)

Kolmenkymmenenkolmen venäjänkielisen esitteen joukossa oli eniten talviesitteitä, joiden osuus oli selvästi suurempi kuin muiden esitteiden. Muutamassa esitteessä markkinoitiin sekä kesä- että talvimatkoja. Esitteistä kuudessa (kahdessa talvimatkaesitteessä, yhdessä talvi-kevät-esitteessä, kahdessa joulua ja/tai uusivuosisitteessä sekä yhdessä esitteessä, jossa esillä olivat sekä kesä että talvilomat) käsiteltiin vain Suomea. Kaikissa muissa esitteissä oli Suomen lisäksi esitelty muita matkustuskohteita, varsinkin muita Pohjoismaita ja Baltiaa, mutta myös muita kohteita. Esitteistä kuusi oli varsinaisia talviesitteitä ja neljä syys-talvi-esitteitä. Joulua ja/tai uusivuosisitteitä oli neljä. Venäjänkielisissä esitteissä oli kaikkiaan 1847 luokiteltua kuvaa, joista kahdeksan oli piirrettyjä ja loput valokuvia. Yhteensä 33 venäjänkielisestä esitteestä neljässä ei ollut lainkaan kuvia ja kuudessa ainoa kuvitus oli kansikuva, joka ei todennäköisesti kuvannut Suomea. Kaikista kuvista vain kolme kuvasi kulttuurimaisemaa. Historiasta ei ollut yhtään kuvaa.

Rakennettu ympäristö

Venäjänkielisissä esitteissä oli 1847 luokiteltua kuvaa. Näistä peräti 61 prosenttia (1118 kuvaa) esitti rakennettua ympäristöä. Kuvien tarkemmat tiedot näkyvät taulukossa 13. Hotellikuvia oli jälleen eniten. Hotelleita oli yhteensä 519 kuvassa. Näistä kuvista 105 oli suomalaisista rakennusperintöä sivuavia hotellikuvia, joita oli kahdeksassa esitteessä ja 414 muita hotelleja, joiden kuvia oli 14 esitteessä. Mökkejä esiintyi 413 kuvassa. Verhoilemattomien hirsimökkien osuus oli niiden kuvia sisältäneissä 16 esitteessä 328 kuvaa, kun muita mökkejä oli kymmenessä esitteessä ja 85 kuvassa. Hotellien ja mökkien yhteenlaskettu kuvaosuus on 932. Vain 186 rakennetun ympäristön kuvaa ei esittänyt hotelleja tai mökkejä.

Kaupunkimaisemaa oli kuvattu 16 esitteessä ja 82 kuvassa. Suurin osa kuvista oli Helsingistä, jota oli kuvattu kesällä 15 kuvassa ja talvella 33 kuvassa. Helsingistä oli yhdeksän yökuvaa, joissa vuodenaikaa oli vaikea määrittellä. Yhdessä näistä kuvista on ilotulituksia Uspenskin katedraalin yllä. Esitteissä oli kaupunkimaisemia myös Lahdesta, jota oli kuvattu talvella neljässä kuvassa sekä yhdessä kuvassa öiseen aikaan niin, ettei vuodenaikasta ollut varmuutta. Jyväskylä esiintyi kolmessa kuvassa, joista kaksi oli otettu syksyllä ja yksi yöllä. Rovaniemestä oli yhdeksän talvista kuvaa. Tampereesta oli neljä kuvaa, ja sitä oli Rovaniemen tavoin kuvattu vain talvisaikaan. Porvoo oli sekin kuvattu kerran talvella. Turusta oli yksi talvinen kuva, minkä lisäksi esitteissä oli kuvia Turun linnasta. Naantalista oli kaksi kuvaa.

Taulukko 13. Rakennetun ympäristön kuvat venäjänkielisissä esitteissä.

Rakennettu ympäristö	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaismäärästä (%)	Esitteiden kokonaismäärä (N)
Muut hotellit	414	22	14
Hirsimökit	328	18	16
Puiset hotellit	105	6	8
Mökit (muut kuin verhoilematon hirsi)	85	5	10
Kaupunkimaisema	82	4	16
Luterilaiset kirkot	32	2	12
Muu tunnettu kivi-rakennus	18	1	6
Kuuluisat nähtävyydet	14	1	5
Muu rakennettu ympäristö	9	0	6
Muu perinteinen puu-rakentaminen	8	0	7
Sauna	8	0	6
Linnat	6	0	3
Lumirakennukset	4	0	3
Museot	2	0	2
Moderni arkkitehtuuri	2	0	2
Ortodoksikirkot	1	0	1
Puistot	0	0	0
Majakat	0	0	0
Mökki ja sauna	0	0	0
Yhteensä (N)	1118	61	

Linnakuvia oli venäjänkielisessä aineistossa kolmessa esitteessä. Turun linnasta oli kolme kuvaa samoin kuin Suomenlinnasta. Linnakuvia kaikista kuvista oli kuusi. Museokuvia löytyi kaksi, molemmat eri esitteistä. Kumpikin esitti pohjoisen elämäntavan museota, todennäköisesti Arktikumia. Puistoista ja majakoista ei ollut kuvia. Uudemmasta rakennustaiteesta (tässä moderni arkkitehtuuri) oli kaksi kuvaa, joista toisessa oli Kansallisooppera ja toisessa Alvar Aallon piirtämä Jyväskylän kaupunginteatteri.

Kirkoista oli 33 kuvaa. Näistä yksi kuvasi ortodoksista kirkkoa ja loput luterilaisia kirkkorakennuksia. Ortodoksikirkko oli luostarikirkko Heinäveden Valamon luostarista. Luterilaisten kirkkojen 32 kuvaa löytyivät 12 eri esitteestä. Kuvista peräti 22 esitti Helsingin tuomiokirkkoa. Turun tuomiokirkosta oli kolme kuvaa, joista yksi oli piirretty joulukaupunkilogo, jossa kirkko on keskeinen elementti. Lisäksi esitteissä oli yksittäisiä kuvia Pyhän Johanneksen kirkosta Kuopiosta, Rovaniemen kirkosta, Tampereen tuomiokirkosta, Tempeliaukion kirkosta ja Jyväskylän kaupunginkirkosta. Yhden kuvan kirkkorakennus jäi tunnistamatta. Senaatintorilla ennen sijainneen kirkon lumitoisinnosta oli yksi kuva, minkä lisäksi se näkyy yhdessä Helsingin tuomiokirkkoa esittävässä kuvassa. Kuva sijoittui kirkkokategoriaan lumirakennusten sijaan, sillä ensimmäinen lumikirkko rakennettiin paikalla olleen Ulrika Eleonoran kirkon mallia mukaillen. Muita lumirakennuksia oli kuvattu kolmen esitteen yhteensä neljässä kuvassa. Kolme kuvista on otettu Kemin lumilinnassa, kuten todennäköisesti neljäskin kuva.

Hyppyrimäkiä oli kuudessa kuvassa. Imatrankosken pato esiintyi kolmessa kuvassa ja Puijon torni viidessä kuvassa. Näiden nähtävyyksien kuvaosuus oli 14/1847, ja niitä löytyi viidestä esitteestä. Seitsemästä eri esitteestä löytyneessä kahdeksassa kuvassa oli kuvattu muuta puurakentamista. Näiden kuvien joukossa oli yksi kota, puurakennuspihapiiri, huvila, ravintola ja omakotitalo. Osaa edellä mainituista esiteltiin majoitusvaihtoehtona.

Saunakuvien osuus oli 8/1847, joista yhdessä oli kuvattu saunatarvikkeita ja muissa saunatiloissa. Suurin osa kuvista oli sisäkuvia, ja ainakin yksi oli hotellin yhteydestä. Yhdessä kuvassa turvesaunottiin. Muiden luokkien ulkopuolelle jäi yhdeksän muuta rakennettua ympäristöä kuvaavaa kuvaa. Kolmessa kuvassa oli Rovaniemen Jätkäntylä-silta ja yhdessä muu silta. Yksittäisiä kuvia oli varastorakennuksista, country clubista, sisältä jäähallista ja ravintolatiloihin.

Saamelainen kulttuuri

Esitteiden kuvista 19/1847 esitti saamelaista kulttuuria (ks. taulukko 14). Saamelaiset esitettiin kymmenen esitteen yhteensä 16 kuvassa ilman matkailijoita. Vain yhdessä esitteessä oli kaksi kuvaa saamelaisista ja matkailijoista. Saamelaisiksi pukeutuneita matkailijoita ei esiintynyt kuvissa lainkaan. Aktiviteetikuvien (ks. liite 2) joukossa poroihin liittyvät aktiviteetit, poroajelu ja porojen hoivaaminen, olivat jälleen yleisiä: niistä oli 21 kuvaa.

Taulukko 14. Saamelaisen kulttuurin kuvat venäjänkielisissä matkaesitteissä.

Saamelainen kulttuuri	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaisuudesta (%)	Esitteiden kokonaisuus (N)
Saamelaisia	16	1	10
Saamelaisia ja matkailijoita	2	0	1
Muu saamelainen kulttuuri	1	0	1
Matkailijoita saamelaisina	0	0	0
Yhteensä (N)	19	1	

Satumaiset hahmot

Satumaisten hahmojen kuvia oli yhteensä 108/1847. Muumikuvia näistä oli kolme; yksi Muumimaailmasta, yksi Tampereen Muumilaakson muumitalosta ja yksi maskottipukuisesta muumista, ja ne kaikki löytyivät eri esitteistä.

Venäläisten esitteiden joulupukkikuvista puhuttaessa on pidettävä mielessä, ettei pukki kuulu venäläiseen perinteeseen, vaan Pakkasukko tunnetaan pukkia paremmin. Vaikka Pakkasukon vaate on yleensä ollut pitkä valkoinen tai useammin vaaleansininen takki, perestroikan jälkeen Pakkasukko on usein vaihtanut sinisen takkinsa punaiseen. Jos luokitteluperusteena on pukeutuminen, punaiseen takkiin sonnustautuneen hahmon voi näkökulmasta riippuen tulkita joko joulupukkia tai Pakkasukkoa esittäväksi. Tässä puhutaan joulupukista tulkitsijoiden suomalaisuuden korostamiseksi.

Pukkiin liittyviä kuvia oli 18 esitteessä yhteensä 105. Suurin osa, yhteensä 69 kuvaa, esitti joulupukkia, joka oli neljästi kuvattu piirtäen. Joulupukin Pajakylä esiintyi 30 kuvassa. Viidessä kuvassa oli tonttuja ja yhdessä tonttunukke porojen kera.

Tavat ja perinteet

Kuvista 39/1847 kuvasi tapoja ja perinteitä. Eniten kuvia, yhteensä 20, oli juhlista. Näistä kuvista vain neljä ei liittynyt länsimaiseen joulunaikaan. Yksi kuvasi Lucia-neitoa, yksi opiskelijoita Kauppatorin ympäristössä vappuna ja kaksi ilotulituksia. Joulukuvista kolmessa oli jouluruokaa ja yhdessä piparkakkuja. Pipareita leivottiin lisäksi kahdessa kuvassa. Muissa kuvissa oli koristeita, jouluvaloja ja joulutori.

Italiankielisten esitteiden tavoin elämäntavan alle sijoitettu kuva oli kesäajan torielämään liittyvä. Myös toinen käsityökuvista oli torilta, jossa myyjät kauppasivat kättensä töitä. Lisäksi käsityön alle sijoittui jälleen kuva kuksista. Uskonnosta ei ollut kuvia.

Taulukko 15. Kuvat tavoista ja perinteistä venäjänkielisissä matkaesitteissä.

Tavat ja perinteet	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaisuudesta (%)	Esitteiden kokonaisuus (N)
Juhlat	20	1	8
Ruoka/maut	16	1	9
Käsityöt	2	0	2
Elämäntapa	1	0	1
Uskonto	0	0	0
Yhteensä (N)	39	2	

Taidemuodot

Hyvin pieni osuus kaikista kuvista (14/1847) esitti taidemuotoja, enimmäkseen lumi- ja jääveistoksia. Tarkat tiedot näkyvät taulukossa 16. Lumiveistoskuvissa näkyy mm. jäälyhty ja lumiukko hirsimökin edustalla. Varsinaisia lumesta veistettyjä teoksia oli viisi. Kuvat visuaalisesta taiteesta olivat kaikki samassa esitteessä ja esittivät Helsingin patsaita ja monumentteja. Aleksanteri II:n patsaasta otetussa kuvassa oli poikkeuksellisesti keskitytty veistoksen kuvaamiseen ja rajattu teoksen takana kohoava Tuomiokirkko pois kuvasta. Esitteeseen oli lisäksi valittu kuva Sibeliuksen monumentista ja Kolmen sepän patsaasta sekä yksi muu monu-

menti Helsingin tuomiokirkon läheltä. Kaksi muuta esittävän taiteen kuvaa oli eri esitteissä. Toinen kuvaa bändiä soittamassa, toisessa kuvassa on kaupunkiympäristössä tapahtuva villin lännen näytelmä.

Taulukko 16. Kuvat taidemuodoista venäjänkielisissä matkaesitteissä.

Taidemuodot	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaisuudesta (%)	Esitteiden kokonaisuus (N)
Lumi-/jääveistokset	7	0	2
Visuaalinen taide	5	0	1
Esittävä taide	2	0	2
Yhteensä (N)	14	1	

Aktiviteetit, luonto, liikennevälineet ja muut kuvat

Kieliryhmästä riippuen yleisimpiä esitekuvia olivat joko rakennetun ympäristön tai aktiviteettien kuvat. Venäjänkielisissä esitteissä rakennettu ympäristö oli aiheista selkeästi kuvatuin. Aktiviteettikuvia oli 338, kun rakennetusta ympäristöstä oli 1118 kuvaa, joista toisin vain 186 esitti muita kuin hotelli- tai mökkimajoitusvaihtoehtoja. Aktiviteetteja kuvattiin siis todellisuudessa useammin kuin kaikkea muuta rakennettua ympäristöä. Aktiviteettikuvia oli kahdeskymmenessä esitteessä. Tarkat tiedot eri aktiviteettien yleisyydestä löytyvät liitteestä 2.

Venäjänkielisissä esitteissä oli lisäksi suhteellisen paljon kuvia liikennevälineistä: 149/1847. Niitä löytyi peräti yhdestätoista esitteestä. Kuvatuin liikenneväline oli autolautta. Luontokuvia oli sen sijaan vain vähän: 34/1847. Kahdeksassa kuvassa oli revontulia, viidessä poroja. Muita luontokuvia oli 21, joista 14 kuvasi tykkylumista metsämaisemaa. Loput kuvista esittivät hiihtolatuja maastossa, ilmakuvia hiihtokeskuksista ja laskettelurinteistä. Yhdessä kuvassa oli kuvattu kypsiä puolukoita.

Muut kuvat -kategoriaan sijoitettuja kuvia oli kahdessatoista esitteessä. Näistä yhteensä 25 kuvasta kahdeksan esitti eläimiä eläinpuistossa. Kolmessa kuvassa oli matkailijoita, kahdessa karuselli. Loput kuvat olivat yksittäisiä, ja niissä oli esimerkiksi opasviitta, passeja, viisumi ja Suomen lippu.

Saksankieliset esitteet (Saksa, Sveitsi ja Itävalta)

Saksankieliset esitteet olivat peräisin Sveitsistä, Itävallasta ja Saksasta. Saksankielisten esitteiden yhteenlaskettu lukumäärä oli 46. Suurimman osan aineistosta muodostivat talviesitteet, joita oli 22. Yhdeksässä esitteessä esillä oli niin kesä kuin talvikin. Kesäesitteitä oli kahdeksan, minkä lisäksi muutamassa seitsemästä kiertomatkaesitteestä markkinoitiin kesämatkoja. Toisessa kahdesta loma-asuntoesitteestä kerrottiin jonkin verran kesäisistä matkakohteista Suomessa. Luokiteltuja kuvia esitteissä oli yhteensä 2849. Kuvat olivat poikkeuksetta valokuvia.

Historia ja kulttuurimaisema

Kielialueesta riippumatta esitteissä oli hyvin vähän historiaan liittyviä kuvia. Saksankielisten esitteiden lisäksi minkään muunkielisissä esitteissä tässä käsitellyistä ei ollut yhtään historia-kategoriaan luokiteltavaa kuvaa. Kategorian alaluokista museoesineet, arkeologiset kohteet ja kartat jäivät kokonaan vaille kuvia. Saksankielisissä esitteissäkin historiaan liittyviä kuvia oli ainoastaan yksi: Sibelius-konsertteja esittelevällä sivulla oli valokuva Jean Sibeliuksesta, joka sijoittui merkkihenkilöluokkaan.

Hyvin harvoissa muiden kieliryhmien esitteissä oli kuvia kulttuurimaisemasta. Saksankielisissä esitteissä sen sijaan kulttuurimaisemakuvia oli 90 yhteensä 2849 luokitellusta kuvasta. Kaikkiaan 46 saksankielisestä esitteestä 17:ssä oli kuvia kulttuurimaisemasta.

Rakennettu ympäristö

Myös saksankielisissä esitteissä rakennetun ympäristön kuvien osuus oli suuri. Kuvista peräti 56 prosenttia (1590 kuvaa) esitti rakennettua ympäristöä. Tarkemmat tiedot näkyvät taulukossa 17.

Majoitusliikkeiden kuvia oli jälleen eniten. Esitekuvista 567/2849 esitti hotelleja. Suomalaispiirteisiä hotelleja oli 27 esitteen 169 kuvassa sekä muita hotelleja 26 esitteen 399 kuvassa. Mökkejä oli yhteensä 743 kuvassa. Hirsimökkien osuus kaikista esitekuvista oli peräti 510/2849, ja kuvia oli 31 esitteessä. Muita mökkejä oli kuvattu 17 esitteessä, ja niiden osuus oli 233/2849 luokitelluista kuvista. Mökkikuvien yleisyyttä selittää osaksi se, että kahden esitteen painopiste oli erilaisten mökkimajoitusvaihtoehtojen esittelyssä. Pelkästään näissä kahdessa esitteessä oli yhteensä 242 kuvaa hirsimökeistä ja 201 kuvaa muista mökeistä. Hotelli-

Taulukko 17. Rakennetun ympäristön kuvat saksankielisissä esitteissä.

Rakennettu ympäristö	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaisuudesta (%)	Esitteiden kokonaisuus (N)
Hirsimökit	510	18	31
Muut hotellit	399	14	26
Mökit (muut kuin verhoilematon hirsi)	233	8	17
Puiset hotellit	168	6	27
Kaupunkimaisema	89	3	30
Muu perinteinen puurakentaminen	42	1	19
Lumirakennukset	34	1	14
Linnat	28	1	15
Luterilaiset kirkot	20	1	16
Sauna	19	1	10
Muu tunnettu kivi-rakennus	13	0	8
Moderni arkkitehtuuri	7	0	5
Kuuluisat nähtävyydet	6	0	6
Majakat	6	0	3
Ortodoksikirkot	4	0	4
Museot	4	0	3
Puistot	3	0	3
Mökki ja sauna	3	0	2
Muu rakennettu ympäristö	2	0	2
Yhteensä (N)	1590	56	

ja mökkikuvia oli yhteensä peräti 1310, mikä jättää kaikkien muiden rakennetun ympäristön kuvien osuudeksi vain 280 kuvaa.

Kaikista kuvista 34 esitti lumirakennuksia, ennen muuta Kemin lumilinnaa, joka näkyi puolessa kuvista, tarkalleen 17 kuvassa. Muissa kuvissa oli lumi-igluja kuudessa kuvassa, lumikylyä myös kuudessa kuvassa. Lisäksi joitakin kuvia oli lumibaarista, jäggalleriasta ja lumihotellista. Yhteensä lumirakennuskuvia löytyi 14 esitteestä.

Luokitelluista 2849 kuvasta 89 oli kaupunkimaisemakuvia. Kaupunkimaisemia löytyi peräti 30 esitteestä. Helsinki oli jälleen kuvatuin kaupunki näkyen kaikkiaan 49 kuvassa. Kesäinen Helsinki oli talvista enemmän esillä: kuvista 31 oli kesällä otettuja, kun vain 14 kuvassa oli talvi. Kaikkien kuvien ottopaikka ei tullut ilmi. Porvoosta ja Oulusta oli molemmista kolme kesällä otettua kuvaa. Tampereen kesästä kuvia oli kuusi Turusta seitsemän. Helsingin tuomiokirkkoa oli kuvattu kuusitoista kertaa. Temppeliaukion kirkko esiintyi kahdessa kuvassa. Porvoon kirkosta ja saaristolaiskirkosta oli molemmista yksi kuva. Neljässä eri esitteessä olleista ortodoksikirkkojen neljästä kuvasta kaksi kuvasi Uspenskin katedraalia ja kaksi Valamon luostarikirkkoa. Uspenskin katedraalista oli vielä yksi kuva, joka kuvaa uudenvuoden ilotulitusten täyttämää taivasta kirkon yllä. Tämä kuva on kuitenkin laskettu ensisijaisesti juh-lakuvaksi.

Vaikka kirkkokuvia oli vain 24, kirkoilla oli näkyvä rooli kuvatun kaupunkimaiseman osana ja kaupungin tunnusmerkkinä. Helsinki-kuvista monen taustalla näkyi joko tuomiokirkko (17 kuvassa), Uspenskin katedraali (viidessä kuvassa) tai kuten yhdessä tapauksessa, molemmat. Kirkko liittyi kiinteästi kaupunkimaisemaan myös muiden kaupunkien tapauksessa, joskaan ei yhtä usein.

Puurakentamisesta oli 42 kuvaa, jotka esiintyivät 19 eri esitteessä. Enimmäkseen, kaikkiaan yhdeksän kertaa, kuvissa oli puutalokortteleita tai puutaloalueita. Kolmessa kuvassa on vanha Rauma. Puisia pihapiirejä sekä puutalohuiloita ja -asuntoja oli kuudessa kuvassa. Esitteistä löytyi joitakin yksittäisiä kuvia myös maalaistaloista ja maataloista. Vaikka kotarakennuksista oli kuvia, yhdessäkään niistä ei ollut varsinaisesti saamelaista kotaa, vaan kyse oli pikemminkin retkeilijöille tai hotellivieraille tarkoitettusta taukopaikasta. Neljästä kuvasta kahdessa oli taukopaikka, johon oli rakennettu sekä eräänlainen kota että laavu. Laavusta oli ainoastaan yksi kuva, jossa ei ollut kotaa. Useat kuvien puurakennukset liittyivätkin aktiviteetteihin: hus-

kyfarmikuvia oli kolme. Lisäksi esitteistä löytyi yksittäiskuvia esimerkiksi venevajoista ja satamarakennuksesta laitureineen.

Saksankielisissä esitteissä oli ilahduttavasti kuvia pappiloista ja kartanoista. Vaikka nämä kuvat olivatkin yksittäisiä, ne kertovat, ettei näitä rakennuksia ole esitteissä aivan kokonaan unohdettu. Kuvia oli puukartanoiden lisäksi kivisistä kartanoista: Haikon kartanosta oli neljä kuvaa, Ruusuhovista kaksi, joiden lisäksi kuvissa esiintyi yksi muukin kartano. Kahdeksassa esitteessä olleesta muista 13 perinteisen kivirakennuksen kuvasta kolme esitti Kuopion kaupahallia, yksi Hvitträskiä, jonka nykyisen käyttönsä perusteella voisi laskea myös museoksi. Muissa kuvissa on majoituskäyttöön otettuja kohteita, kuten vanha urkutehdas.

Linnoista saksankielisissä esitteissä oli kuvattu selvästi eniten Olavinlinnaa, josta oli 15 kuvaa. Kaikkiaan linnakuvia oli 15 eri esitteessä 28/2849. Turun linnan kuvia oli kahdeksan, Suomenlinnan kolme. Hämeenlinna ja Kastelholma esiintyivät kukin yhdessä kuvassa. Saksankielisissä esitteissä oli kaikista kielistä ainoana kuvia majakoista. Kuusi majakkakuvaa olivat kolmessa eri esitteessä. Yksi majakoista oli kuvattu Suomenlinnasta.

Puistoista oli kolme kuvaa kolmessa esitteessä, museoista neljä samoin kolmessa esitteessä. Näistä kaksi kuvasi Kiasmaa, yksi Suomen kansallismuseota ja yksi pohjoisen elämäntavan museota, luultavasti Arktikumia. Uudemmasta rakennustaiteesta löytyi seitsemän kuvaa viidestä esitteestä. Kuvista kolme kuvasi Finlandia-taltoa, toiset kolme Lahden Sibelius-taltoa ja yksi Kansallisoopperaa. Muista nähtävyyksistä oli yhteensä kuusi kuvaa kuudessa esitteessä: Puijon tornista kaksi, Näsinneulasta Särkänniemen huvipuiston yhteydessä kaksi sekä kasvitieteellisestä puutarhasta että Lahden hyppyrimäistä molemmista yksi kuva.

Saunaa oli kuvattu kymmenessä esitteessä, joista löytyi yhteensä 19 saunakuvaa. Näistä selkeitä hotellisaunoja oli kaksi. Saunatarvikkeita oli kuvattu kolmessa kuvassa, ja vilvoittelua terassilla oli kolmessa kuvassa. Saunan sisäkuvia oli seitsemän. Rantasaunoista oli kolme kuvaa, minkä lisäksi kolmessa kuvassa näkyi sekä mökki että sauna. Rakennetun ympäristön alle sijoittui vielä yksi kuva valaistusta, lumisesta sillasta, sekä rannan terassiravintolaa kuvaava otos.

Saamelainen kulttuuri

Kuvista 43/2849 kuvasi saamelaista kulttuuria (ks. taulukko 18). Pelkästään saamelaisten kuvia oli 18 esitteessä yhteensä 23, joskin neljän kohdalla oli epävarmaa, liittyivätkö ne nimenomaan Suomeen. Puolessa kuvista saamelaiset nähtiin porojen kanssa. Perinteistä elämänta-

paa ja läheistä luontosuhdetta korostettiin myös muissa kuvissa, joista neljässä oli saamelaisia ja perinneasumus kota. Kodan edessä seisoi milloin yksi, milloin useampia ihmisiä, yhdessä kuvassa jopa koko perhe perinteisissä asuissaan. Kuvien voidaan ajatella vakuuttelevan, että elämäntapa on yhä voimissaan ja sillä on jatkuvuutta. Perinneasusta oli yksi lähikuva, ja yhdessä kuvassa oli shamaani rumpuineen. Kuvat olivat keskenään hyvin samankaltaisia yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Moottorikelkkailevan pikkupojan kuva ei tuntunut sopivan yhteen muiden perinteiden vaalimista korostavien kuvien kanssa. Moottorikelkka ei istu esitteiden rakentamaan kuvaan kodassa asuvasta, perinteisiä ruokia nauttivasta ja poronhoidolla elävästä pohjoisen kansasta, joka on säilyttänyt perinteiset elämäntapansa.

Saamelaisia ja matkailijoita kuvattiin yhteiskuvissa kymmenessä esitteessä. Kaikkiaan 14 yhteiskuvasta kaksi saattaa olla muualta kuin Suomesta. Kuvissa, joissa oli sekä matkailijoita että saamelaisia, saamelaiset olivat olemassa matkailijoita varten, opastamassa näitä omaan erityiseen elämäntapaansa. Saamelaisen rooli on opastaa matkailijaa sekä tarjota erityisasiantuntemuksensa matkailijan käyttöön tämän iloksi ja huviksi. Kahdessa kuvassa matkailijat istuvat saamelaisten kanssa kotanuotiolla. Toisessa saamelaisasuinen mies tarjoaa matkailijoille ruokaa. Muissa kuvissa nähdään jälleen saamelaisia yhdessä porojen kanssa, tosin nyt mukaan on otettu myös matkailijoita. Matkailijat olivat halunneet omaksua palasen saamelaisuutta neljän esitteen yhteensä viidessä kuvassa, joista kaikissa he olivat asettaneet päähänsä mukaillun neljäntuulenlakin. Kahdessa kuvassa matkailija oli tässä asussa porokyydissä. Muissa kuvissa matkailijat eivät selkeästi pyrkineet itse saamelaisen rooliin.

Taulukko 18. Saamelaisen kulttuurin kuvat saksankielisissä matkaesitteissä.

Saamelainen kulttuuri	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaismäärästä (%)	Esitteiden kokonaismäärä (N)
Saamelaisia	23	1	18
Saamelaisia ja matkailijoita	14	0	10
Matkailijoita saamelaisina	5	0	4
Muu saamelainen kulttuuri	1	0	1
Yhteensä (N)	43	1	

Lisäksi esitteissä oli kuvia poroihin liittyvistä aktiviteeteista (aktiviteetit eriteltynä ks. liite 2), jotka eivät kuitenkaan välttämättä suoranaisesti sitoudu saamelaiseen kulttuuriin. Näitä kuvia oli 18, ja niissä kuvattiin niin poroajeluja ja porojen hoitamista (14 kuvaa), porohiihtoa (2 kuvaa) kuin porovaellustakin (2 kuvaa). Yhden rakennuskuvan yhteydessä oli vielä mainittu, että kyse on ”perinteisestä saamelaislaavusta”, vaikka kuvan rakennus muistutti pikemminkin mukailtua kotaa.

Satumaiset hahmot

Satumaisista hahmoista oli 35 kuvaa. Kolmessa esitteessä oli yhteenlaskettuna kuusi kuvaa Muumimaailmasta. Muut kuvat liittyivät joulupukkiin. Pukin kuvia oli 24, ja niitä löytyi 15 esitteestä. Lähes poikkeuksetta pukin kuvaaminen liittyi talvimatkailuun. Seitsemässä kuvassa oli kuvattuna pukki ja poroja. Yhdessä kuvassa pukki on kesämaisemissa ongella tontun kanssa. Joulupukin Pajakylän rakennuksia oli neljässä kuvassa, joista kaksi oli samassa esitteessä. Pukin postitoimisto näkyi omassa kuvassaan.

Tavat ja perinteet

Prosentuaalisesti saksankielisissä esitteissä oli lähes yhtä paljon kuvia tavoista ja perinteistä kuin japaninkielisissä esitteissä. Saksankielisten esitteiden kuvista tapoja ja perinteitä kuvasi kolme prosenttia, japaninkielisten esitteiden kuvista neljä prosenttia. Kuvien absoluuttisia määriä verrattaessa huomataan, että saksankielisissä esitteissä kuvia on lukumääräisesti selkeästi enemmän: 94 Japanin 38:aa vastaan. Englannin- ja venäjänkielisissä esitteissä suurin tapojen ja perinteiden alaisista kuvaluokista oli juhliin liittyvät kuvat. Saksan-, kuten italian- ja japaninkielisissäkin esitteissä oli puolestaan eniten kuvia ruoasta ja mauista. Tarkemmat tiedot saksankielisten esitteiden tapa- ja perinnekuvista löytyvät taulukosta 19.

Keskenään hyvin erityyppisiä ruoka- ja makukuvia oli 19 esitteessä. Monessa kuvassa ruokailtiin luonnonhelmassa joko retken yhteydessä tai mökkeilemässä. Kahdessa kuvassa keiteltiin nuotiolla kahvia kodassa, kahdessa nuotiolla. Kuvissa oli letunpaistoa, mutta myös muuta ruoanlaittoa muurinpohjapannulla. Loimulohesta ja savukaloista oli joitakin kuvia, samoin raviusta. Monessa kuvassa oli ihmisiä syömässä hotelliravintolassa milloin Lapin herkkuja, joista oli myös erillisiä kuvia, milloin muita ruokia. Hotelli-, ravintola- tai mökkiruokailukuvia oli peräti 16. Yhdessä kuvista ruuat oli katettu kartanon seisovaan pöytään. Kuvien joukossa oli yksittäisiä kuvia karjalanpiirakoista, kauppahallin tiskistä ja jääkuutiossa tarjoillusta drinkistä. Useammassa kuvassa oli lakkoja, tosin jotkin lakkakuvista oli vaikea paikantaa

Suomeen, sillä ne olivat yleensä pohjoiseen viittaavalla sivulla, jossa kerrottiin muistakin Pohjoismaista.

Taulukko 19. Kuvat tavoista ja perinteistä saksankielisissä matkaesitteissä.

Tavat ja perinteet	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaisuudesta (%)	Esitteiden kokonaisuus (N)
Ruoka/maut	60	2	19
Elämäntapa	19	1	9
Juhlat	12	0	6
Käsityöt	3	0	2
Uskonto	0	0	0
Yhteensä (N)	94	3	

Elämäntapakuvissa oli niin puunhakkausta, vedenhakua, laiturilla rentoutumista kuin uimista ja oleilua. Yhdessä kuvassa poimittiin marjoja, toisessa harjoiteltiin vastan sitomista. Yksi kuva näytti pikkutietä kaasuttelevan pappatunturin ja yksi näkymän tukinuitosta. Lavatansseihin kurkistettiin kahdessa esitteessä, mutta vain toisessa kuva viittasi lavatansseihin yleensä, kun toisessa tansseja oli käytetty juhannuksenvieton kuvituksena. Esitteissä oli esillä ennen muuta kesäinen, maaseutuun ja mökkeilyyn liittyvä elämäntapa, jossa painotus oli rentoutumisella ja läheisellä kosketuksella luontoon.

Juhlista esitekuviissa näkyivät joulu, uusivuosi, vappu ja juhannus. Kaikki kolme vappuna otettua kuvaa olivat samassa esitteessä, josta löytyi myös kuva juhannuskokosta. Joulukuvista yhdessä on Helsingin jouluvaloja: kuusin, valoin ja havuin koristeltu joulukatu. Kuva on niin voimakkaasti jouluinen, että se on laskettu juhla kuvaksi, vaikka sen voisi ajatella kuvaavan myös kaupunkimaisemaa. Yhdessä kuvista nähdään kodikas pirtin sisätila. Kuvan vasemmassa laidassa kohoaa komeasti koristeltu joulukuusi ja oikeassa laidassa istuu tonttulakkipäinen hahmo jututtamassa lapsia. Sivun tekstissä kerrotaan joulun- ja uudenvuodenvietosta, joten ei siis ihme, että sivun ylälaidan kuvassa on hymyilevä joulupukki. Yhdessä esitteessä oli kuva sekä jouluruoasta että joulurauhan julistamisesta. Kuvat sijoittuivat esitteen sisällä omille sivuilleen. Oma kuvansa on myös joulukoristeista mahdollisesti hotellirakennuksen aulatilassa.

Uutta vuotta on jälleen kuvattu ilotulituksilla: toisessa kuvassa ilotulitteet täyttävät taivaan Uspenskin katedraalin yllä, toisessa kuvassa on tähtisädetikku lähikuvassa. Molemmat olivat esitteissä sivuilla, joilla kerrotaan uudenvuodenmatkoista. Juhannuskokko paloi sivulla, jolla oli kaksi kuvaa lavatansseista ja siellä soittavasta hanuristista. Tässä yhteydessä lavatanssikuvat kertovat, paitsi suomalaisesta elämäntavasta yleensä, myös erityisesti juhannuksenvietosta. Kolme vappukuvaa olivat kaikki samalla sivulla. Yhdessä nähdään Kauppatorin vilinää kauempaa tavalla, josta käy selvästi ilmi vapun aikaan kaupungilla liikkuva ihmispaljous. Toisessa kuvassa naamiaisasuiset nuoret tyhjentävät pulloja, ja viimeisessä vappukuvassa on haalarit päällä marssivia opiskelijoita. Vappu näyttäytyy nuorten juhvana, joka saa kansan joukolla liikkeelle kauniissa kevätssä.

Taidemuodot

Japaninkielisten esitteiden jälkeen eniten kuvia taidemuodoista oli saksankielisissä esitteissä, joskin suhteellinen kuvamäärä jää murto-osaan japaninkielisten esitteiden prosenttiluvusta. Saksan osalta tarkemmat tiedot selviävät taulukosta 20. Toisin kuin englannin-, italian- ja venäjänkielisissä esitteissä pieni osuus kuvista esitti lumi- ja jääveistoksia. Kieliryhmistä vain saksankielisissä esitteissä eniten kuvia taidemuodoista sijoittui esittävä taide -luokkaan. Savonlinnan Oopperajuhlilla oli eniten kuvia, yhteensä 13, joista tosin kahdeksan oli samassa esitteessä, jossa oli useita muitakin kuvia esittävästä taiteesta. Musiikkifestivaalikuvia oli viisi. Musiikkitapahtumista Kuhmon kamarimusiikki- ja Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla sekä Imatra Big Bandistä oli kaikista yksi kuva. Kolmessa kuvassa oli orkesteri klassisen musiikin konsertissa, yhdessä näistä kuvista muusikot olivat lähikuvassa. Yksi näistä kuvista oli esitteessä sivulla, jossa kerrottiin nimenomaan suomalaisesta kulttuurista. Samalle sivulle oli valittu kulttuurista kertomaan kuvat balettiesityksestä, Olavinlinnasta ja kesäisestä Porvoosta.

Taulukko 20. Kuvat taidemuodoista saksankielisissä matkaesitteissä.

Taidemuodot	Kuvien lukumäärä (N)	Osuus kuvien kokonaisuudesta (%)	Esitteiden kokonaisuus (N)
Esittävä taide	31	1	10
Visuaalinen taide	8	0	4
Lumi/jääveistokset	4	0	4
Yhteensä (N)	43	2	

Suomessa järjestettävistä omalaatuisista maailmanmestaruuskilpailuista saman esitteen kuviin olivat päässeet Eukonkannon MM-kisat ja Ilmakitaran MM-kilpailut. Euroviisuissa mainetta niittäneestä Lordi-yhtyeestä oli kaksi kuvaa eri esitteissä. Kuvissa oli lisäksi tanssia Senaatin-torilta ja juhannustansseissa esiintyvä haitarinsoittaja. Esittävän taiteen kuvia oli kaikkiaan kymmenessä esitteessä, kun visuaalisen taiteen kuvia oli ainoastaan neljässä esitteessä. Sibeliuksen monumentista oli kuva aukeamalla, jossa käsiteltiin Sibeliuksen musiikkia. Monumentista oli eri esitteessä toinen kuva sivulla, jossa Sibeliuksesta kerrottu mitään. Alvar Aallon suunnittelema tuolista oli yksi kuva. Aallon tuotannosta maljakot esiintyivät toisessa esitteessä omassa kuvassaan. Muusta design-lasista oli kaksi kuvaa. Muissa luokan kuvissa oli Helsingin rautatieaseman veistokset ja öljymaalaukset.

Aktiviteetit, luonto, liikennevälineet ja muut kuvat

Aktiviteettikuvat olivat rakennetun ympäristön kuvien jälkeen suurin esitekuvaryhmä. Rakennettua ympäristöä esitti 1590 kuvaa, joista tosin muiden kuin hotelli- ja mökkikuvien osuus oli vain 280 kuvaa. Aktiviteetteja näkyi 602 kuvassa, 39 esitteessä. (Tarkemmat tiedot ks. liite 2.)

Esitteissä oli 162 luontokuvaa. Poroja oli kuvattu 21 kertaa, revontulia 17. Luontoa oli kuvattu talven lisäksi muinakin vuodenaikoina. Kuvia oli kesäisestä rantakoivikosta, koskista ja järvinäkymistä. Varsinkin ylhäältä kuvatut järvinäkymät näyttivät järvien palapelin. Jokunen kuva oli käyty ottamassa Ukko-Kolin huipulta, jolloin tuloksena oli tutuin korkealta nähty Sisä-Suomen järvimaisema, johon ulkomaalaiset eivät kuitenkaan suomalaisten tavoin liitä väistämättä kansallisia ja kulttuurisia merkityksiä. Markkinoinnin kuvastossa ovat vuodesta toiseen toistuneet samat aiheet ja kuvakulmat, jotka korostavat järvien suurta lukumäärää, mahtavia maisemia ja erämaan henkeä (Tuohino & Pitkänen 2004: 78). Saksankielisten lomasesitteiden järvikuvauksissa toistetaan pääosin näitä samoja esitystapoja.

Vesi oli vahvasti läsnä, sillä järvien ohella kuvissa näkyi merenrantamaisemaa. Lapista oli paljon luontokuvia. Eniten oli otettu ruska- ja erityisesti talvikuvia, mutta jokunen kuva löytyi kesästäkin. Talvella otetuissa kuvissa oli lumisia puita ja tunturimaisemia, usein juuri pohjoisesta. Saksankielisissä esitteissä näkyi monipuolisen luonnon ja useiden vuodenaikojen Suomi.

Esitteiden kuvista liikennevälineiden kuvaamiseen keskittyi 157. Kuten venäjänkielisissä esitteissä, autolautta oli liikennevälineistä kuvatuin. Useita kuvia löytyi myös lentokoneista ja vuokra-autoista.

Kategoriaan muut kuvat sijoittui 32 kuvaa. Kuvat löytyivät kolmestatoista esitteestä ja niiden aiheista yleisin oli asiakaspalveluhenkilökunta (9/2849). Samoin kahdeksassa kuvassa oli erilaisia opasviittoja ja kylttejä. Yksittäiskuvia löytyi esimerkiksi rajavartijasta ja Suomen lipusta.

7. KOKOAVAA TARKASTELUA

Suomalaisen kulttuurin kuvat

Tämä tutkimus liittyy Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelman tavoitteisiin, ja se on toteutettu yhteistyössä Matkailun edistämiskeskuksen kanssa. Kuvien sisällönanalyysin avulla on selvitetty, millaisin kuvin ja millaisten elementtien kautta suomalainen kulttuuri esiintyy ja esitetään ulkomaisten matkanjärjestäjien lomaesitteistä kootussa aineistossa. Yleisinä johtopäätöksinä voidaan todeta, ettei suomalainen kulttuuri näyttele suurta roolia matkaesitteissä, eikä se ehkä myöskään näy kansainvälisten matkanjärjestäjien esitteissä siten kuin me itse usein suomalaisen kulttuurin ymmärrämme. Tässä suhteessa sisäinen ja ulkoinen kuva Suomesta kulttuuri- ja kulttuurimatkailumaana eivät kaikilta osin kohtaa. Esimerkiksi korkeakulttuurin näkyvyys ei ainakaan tässä esiteaineistonäytteessä ollut suuri. Lukuisien kulttuuritapahtumien ja museoiden maassa näkyvyyttä voisi tässä suhteessa olla enemmänkin. Näkyvyyden vähäisyyttä voi toki osin selittää esitteiden luonne: aktiviteettipainotteisia talvilomia markkinoivissa esitteissä korkeakulttuurin kuville ei juuri ole herunut tilaa, mutta toisaalta kulttuuriympäristökuvauksia ei ollut laajasti esillä muunkaan kaltaisissa esitteissä.

Esiteanalyysissa on käsitelty viisi kieltä: englantia (Iso-Britannia), saksaa (Saksa, Itävalta ja Sveitsi), italiaa (Italia), japania (Japani) ja venäjää (Venäjä). Esitteet on toimitettu tutkimuskäyttöön MEK:n toimistoista. Aineisto on kattavuudestaan huolimatta luonteeltaan näyte, mistä johtuen analyysin tulosten yleistäminen ei ole mielekäästä.

Kaikkien esitteiden kaikkien luokiteltujen kuvien yhteenlaskettu määrä on 6997 kuvaa. Kun tarkastellaan näitä kuvia kokonaisuutena luokittain, voidaan todeta, että historia ei kielialueesta riippumatta ainakaan tämän näytteen esitteiden kuvissa näy. Kulttuurimaiseman kohdalla tilanne on samansuuntainen, tosin saksankielisissä esitteissä kulttuurimaisemankuvauksia oli jonkin verran (90/2849). Esitteistä löytyi ylivoimaisesti eniten kuvia rakennetusta ympäristöstä, jota esitti 49 prosenttia kuvista. Näistä kuvista suurin osa, 22 prosenttia, esitti erilaisia hotelleja. Suomalaista rakennusperinnettä joltain osin tavalla tai toisella hyödyntävät hotellit olivat näiden kuvien joukossa selkeä vähemmistö: niiden kuvia oli viisi prosenttia kaikista esitekuvista, kun muita hotelleja oli 16 prosenttia kuvista. Hirsimökkikuvien osuus oli lähes yhtä suuri kuin muiden hotellien kuvien: 14 prosenttia. Muista kuin verhoilemattomasta hir-

restä rakennetuista mökeistä kuvia oli vain 327, viisi prosenttia kaikista luokitelluista esitekuvista. Majoitusliikkeiden kuvat muodostavat rakennetun ympäristön kuvausten ytimen. Vaikka rakennetusta ympäristöstä oli paljon kuvia, niiden tehtävänä oli esitellä majoitusvaihtoehtoja eikä niinkään rakennuskulttuuria. Muita kuin hotelli- ja mökkikuvia oli aineiston kuvista vain kahdeksan prosenttia. Kaupunkimaiseman osuus oli kolme prosenttia, lumirakennusten kaksi prosenttia. Linnoja, saunaa ja luterilaisia kirkkoja esitti kutakin prosentti kaikista kuvista. Luokkiin *muu perinteinen puurakentaminen* ja *muu tunnettu kivirakennus* sijoittui samoin prosentti kaikista luokitelluista kuvista. Rakennetun ympäristön eri luokkien ulkopuolelle jääviä kuvia (luokka *muu rakennettu ympäristö*) oli yhden prosentin verran kuvista.

Kaksi prosenttia esitekuvista esitti saamelaista kulttuuria, jota on tässä käsitelty ennen kaikkea perinteisiin asuihin pukeutuneiden ihmisten kautta. Puolessa näistä kuvista oli saamelaisia, toisen prosentin muodostivat kuvat, joissa oli saamelaisia yhdessä matkailijoiden kanssa.

Satumaisista hahmoista esillä oli varsinkin joulupukki, jota esitti kuusi prosenttia kuvista. Muumikuvien osuus oli yksi prosentti, ja niitä löytyi varsinkin japaninkielisistä esitteistä. Italian- ja englanninkielisissä esitteissä ei ollut yhtään muumikuvaa, mutta joulupukkikuvia löytyi jokaisen kieliryhmän esitteistä.

Kaikista kuvista kolme prosenttia sijoittui Tavat ja perinteet -luokkaan. Enemmistö näistä kuvista esitti joko juhlia tai ruokaa ja makuja. Uskonnosta, toisaalla käsitellyt kirkkorakennukset pois lukien, ei ollut ensimmäistäkään kuvaa minkään kieliryhmän esitteissä.

Aineiston jokaisen kieliryhmän esitteissä oli kuvia, jotka eivät sopineet mihinkään laadituista kategorioista. Yhteensä näiden kuvien osuus oli kaksi prosenttia kaikista luokitelluista kuvista. Entä millaisia kuvia jäi luokkien ulkopuolelle? Enimmäkseen kuvia matkailijoista ja heitä auttavista ja palvelevista henkilöistä, otoksia erilaisista opaskylteistä sekä piirretyistä maskoteista ja eläimistä eläinpuistoissa. Kulttuurin näkymisen kannalta näiden kuvien seikkaperäisempi erittely ei kuitenkaan ole tarpeen.

Aktiviteetit, liikennevälineet ja luonto sisällytettiin omina kategorioinaan analyysiin ennen kaikkea tutkimuksen läpinäkyvyyden säilyttämiseksi. Koska kulttuurikuviksi laskettavia kuvia suurehkoista kokonaiskuvamäärästä huolimatta oli suhteellisen vähän, on valaisevaa kertoa, mitä muut kuin kulttuuria kuvaavat otokset oikein esittävät.

Taulukko 21: Kokoava yhteenveto esiteanalyysin kuvista.

Kieli	IT	ENG	SA	VE	JA	KAIKKI	Kokonais-%-osuus
Kuvia yhteensä	412	809	2 849	1 847	1 080	6 997	
Luokat	kuvien lkm	kuvien lkm	kuvien lkm	kuvien lkm	kuvien lkm		
Historia	0	0	1	0	0	1	0
Museoesineet	0	0	0	0	0	0	0
Arkeologiset kohteet	0	0	0	0	0	0	0
Kartat	0	0	0	0	0	0	0
Merkkihenkilöt	0	0	1	0	0	1	0
Kulttuurimaisema	1	1	90	3	0	95	1
Rakennettu ympäristö	156	244	1590	1118	333	3441	49
Kaupunkimaisema	13	5	89	82	30	219	3
Linnat	3	2	28	6	0	39	1
Puistot	0	0	3	0	0	3	0
Moderni arkkitehtuuri	0	0	7	2	7	16	0
Museot	1	0	4	2	5	12	0
Ortodoksikirkot	0	1	4	1	5	11	0
Luterilaiset kirkot	6	4	20	32	21	83	1
Muut hotellit	69	71	399	414	157	1110	16
Puiset hotellit	14	54	168	105	20	361	5
Lumirakennukset	20	24	34	4	32	114	2
Mökit (muut kuin verhoilematon hirsi)	2	5	233	85	2	327	5
Muu perinteinen puurakentaminen	5	1	42	8	7	63	1
Muu tunnettu kivirakennus	2	0	13	18	2	35	1
Kuuluisat nähtävyydet	0	0	6	14	0	20	0
Sauna	0	0	19	8	8	35	1
Majakat	0	0	6	0	0	6	0
Mökki & sauna	0	0	3	0	0	3	0
Hirsimökit	21	75	510	328	11	945	14
Muu rakennettu ympäristö	0	2	2	9	26	39	1
Saamelainen kulttuuri	14	40	43	19	36	152	2
Vain saamelaisia	8	16	23	16	14	77	1
Saamelaisia ja matkailijoita	6	16	14	2	20	58	1
Matkailijoita saamelaisina	0	8	5	0	2	15	0
Muu saamelainen kulttuuri	0	0	1	1	0	2	0
Satunaiset hahmot	25	140	35	108	179	487	7
Muumit	0	0	6	3	45	54	1
Joulupukki	25	140	29	105	134	433	6
Tavat ja perinteet	8	21	94	39	38	200	3
Ruoka/maut	5	5	60	16	13	99	1
Käsityöt	2	0	3	2	12	19	0
Uskonto	0	0	0	0	0	0	0
Elämäntapa	0	0	19	1	3	23	0
Juhlat	1	16	12	20	10	59	1
Taidemuodot	3	7	43	14	88	155	2
Esittävä taide	0	0	31	2	1	34	0
Lumi/jääveistokset	3	6	4	7	0	20	0
Visuaalinen taide	0	1	8	5	87	101	1

Aktiviteetit	154	262	602	338	186	1542	22
Liikennevälineet	7	0	157	149	95	408	6
Luonto	41	44	162	34	96	377	5
Muu	3	50	32	25	29	139	2
							100

Esitteissä painottuivat kuvat erilaisista aktiviteeteista (ks. liite 2). Kuvien osuus on peräti 22. Lisäksi kuusi prosenttia kaikista esitekuvista esitti liikennevälineitä, viisi prosenttia luontoa. Kun tämän lisäksi huomioidaan majoitusliikekuvausten suuri osuus rakennettua ympäristöä esittävien kuvien joukossa, käy ilmi, että kulttuuri näkyy esitekuivissa harmittavan vähän.

Tutkimuksellisia jatkotoimenpide-ehdotuksia

Tuomen ja Sarajärven (2002: 94) sanoin: maailman kaikkia asioita ei voi tutkia yhden tutkimuksen puitteissa. Tässä raportissa ei pyritty tavoittamaan kullakin kielialueella asuvien matkailijoiden omia tulkintoja esitekuivista. Tässä suhteessa esitteitä tarkasteltiin nimenomaan suomalaisesta näkökulmasta. On kuitenkin oletettavaa, ettei työssä toteutettu kulttuurielementtejä yleisellä tasolla kartoittava analyysi olisi merkittävästi poikennut tarkasteltujen maiden ja kielialueiden välillä. Sen sijaan siihen, miten esitteiden kulttuurielementteihin liitetyt merkitykset mahdollisesti vaihtelevat eri alueilla, tutkimus ei tuo vastauksia. Siitä, miten eri ihmiset ja ihmisryhmät lopulta tulkitsevat ja kokevat visuaalisen kulttuurin tuotteita tiedetään yleensäkin suhteellisen vähän (Jenkins 2003: 307; Seppänen 2005: 15). On kuitenkin selvää että se, miten tulkitsemme näkemämme, riippuu paitsi sosiaalisista tekijöistä, kuten koulutuksesta ja henkilöhistoriasta myös kulttuurisesta taustasta (ks. Schirato & Webb 2004: 58). Tulkintoja rajaavat kulttuurisesti määräytyvät oletukset siitä, miten esimerkiksi matkailutuotteita tulisi tulkita. Käytössä olevat kulttuuriset tulkintaresurssit muodostavat yhdessä tuotteen ja tulkintatilanteen rajat, joissa itse tulkinta tapahtuu (Lüthje 2004: 123-124.) Suomalaisen kulttuurin eri elementtien sisällöllisen merkityksen selvittäminen edellyttäisi erilaista lähestymistapaa kuin mihin tässä työssä on päädytty. Kulttuurisen viitekehyksen merkitys korostuu tiettyjen elementtien ja kuvien kohdalla. Esimerkiksi venäläisten esitteiden kohdalla ongelmalliseksi muodostuu joulupukin ja pukin venäläisen vastineen Pakkasukon suhteen määrittäminen. Suomalaisen katsojan silmissä kuvat esittävät joulupukkia, siinä missä venäläiskatsoja

saattaisi nähdä niissä itselleen tutumman pakkasukon, silloinkin kun kuvataan pukkiin leimautuneita paikkoja esimerkiksi Joulupukin Pajakylää.

Jatkoa ajatellen tutkimus nosti esille kysymyksen siitä, mistä matkailija kulttuuritarjonnan oikein tavoittaa? Tämän tutkimuksen pohjalta näyttäisi siltä, että ei ainakaan kovin hyvin näiden esitteiden avulla. Entä miten suomalainen kulttuurin tyhjiö suhteessa muihin pohjoismaihin asemoituu? Tai miten kulttuuritarjonta näkyy verkkopalveluissa? Kulttuuritarjonnan korostamista kiertomatkojen ja lyhytlomien yhteydessä voisi myös kokeilla. Kulttuurin käsitteen uusintaminen voisi selkiyttää käsitteen sisällöllistä määrittystä.

Tässä tutkimuksessa kohdealuetta katsottiin kysynnän, lähtöalueen näkökulmasta. Avoimeksi jäi se, mistä esitteiden kuvat on saatu käyttöön ja kenen valintoja kuvat esitteissä ovat. Sen vuoksi olisikin mielenkiintoista nähdä, miten vastaavasti tarjonta, eli kohdealue, myy omaa kulttuuriaan.

LÄHTEET

- Bell, Philip (2001). Content Analysis of Visual Images. *Teoksessa* Van Leeuwen, Theo & Carey Jewitt (toim.). *Handbook of Visual Analysis*, 10-34. Sage Publications, London.
- Berger, John (1987). *Toisinkertoja*. Toimittanut ja kääntänyt Martti Lintunen. Literos, Jyväskylä.
- Berleant, Arnold (1997). *Living in the Landscape. Toward an Aesthetics of Environment*. University Press of Kansas, Lawrence.
- Clarke, Allan (2000). The Power to Define. Meanings and Values in Cultural Tourism. *Teoksessa* Robinson, Mike, Philip Long, Nigel Evans, Richard Sharpley & John Swarbrooke (toim.). *Reflections on International Tourism. Expressions of Culture, identity and Meaning in Tourism*, Business Education Publishers, Sunderland.
- Craik, Jennifer (1997). The Culture of Tourism. *Teoksessa* Rojek, Chris & John Urry (toim.). *Touring Cultures. Transformations of Travel and Theory*, 113-136. Routledge, London.
- Crouch, David & Nina Lübbren (2003). Introduction. *Teoksessa*: Crouch, David & Nina Lübbren (toim.). *Visual Culture and Tourism*, 1-20. Berg, Oxford.
- Crouch, David & Nina Lübbren (toim.). (2003). *Visual Culture and Tourism*. Berg, Oxford.
- Dann, Graham (1996). The People of Tourist Brochures. *Teoksessa* Selwyn, Tom (toim.). *The Tourist Image. Myths and Myth Making in Tourism*, 61-81. Wiley, Chichester.
- Garlick, Steve (2002). Revealing the Unseen. Tourism, Art and Photography. *Cultural Studies* 16:2, 289-305.
- Hannam, Kevin & Dan Knox (2005). Discourse Analysis in Tourism Research. A Critical Perspective. *Tourism Recreation Research* 30:2, 23-30.
- Jenkins, Olivia H. (2003). Photography and Travel Brochures. The Circle of Representation. *Tourism Geographies* 5:3, 305-328.

- Jokela, Salla (2005). *Monumenttikuvista elämyskuviin. Helsinki matkaesitteiden kuvituksissa 1895-2005*. Julkaisematon pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston maantieteen laitos, Helsinki.
- Knuuttila, Seppo (1994). Kaiken kattava kulttuuri? *Teoksessa* Kupiainen, Jari & Erkki Sevänen (toim.). *Kulttuurintutkimus. Johdanto*. Tietolipas 130, 9-31. SKS, Helsinki.
- Kupiainen, Jari & Erkki Sevänen (1994). Esipuhe. *Teoksessa* Kupiainen, Jari & Erkki Sevänen (toim.). *Kulttuurintutkimus. Johdanto*. Tietolipas 130, 7–8. SKS, Helsinki.
- Kupiainen, Jari & Erkki Sevänen (toim.) (1994). *Kulttuurintutkimus. Johdanto*. Tietolipas 130. SKS, Helsinki.
- Larsen, Jonas (2006). Picturing Bornholm. Producing and Consuming a Tourist Place Through Picturing Practices. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism* 6:2, 75–94.
- Lüthje, Monika (2004). Yksi kuva, monta tulkintaa. Miten matkailijat lukevat matkaesitteen kuvia? *Teoksessa* Lassila, Hilikka (toim.). *Maaseutumatkailun tarkastelua*, 121–148. Savonia-ammattikorkeakoulu, Savonia Business, Kuopio.
- Lämsä, Tiina (1995). Matkailun edistämiskeskuksen välittämä Suomi-kuva 1993. *University of Oulu, Research Institute of Northern Finland. Research Reports* 128.
- Lönnqvist, Bo, Elina Kiuru & Eeva Uusitalo (toim.) (1999). *Kulttuurin muuttuvat kasvot. Johdatusta etnologiatieteisiin*. Tietolipas 155. SKS, Helsinki.
- MacCannell, Dean (1999). *The Tourist. A New Theory of the Leisure Class*. University of California Press, Berkeley.
- MacKay, Kelly & Christine Couldwell (2004). Using Visitor-employed Photography to Investigate Destination Image. *Journal of Travel Research*. 42:4, 390-396.
- Meri, Veijo (2004). *Sanojen synty*. Gummerus, Jyväskylä.
- Onko kulttuurilla vientiä? ON! Esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi 2007 – 2011* (2007). Opetusministeriön julkaisuja 2007:9.
- Rauhala, Lauri (2005). *Ihminen kulttuurissa - kulttuuri ihmisessä*. Yliopistopaino, Helsinki.

- Richards, Greg (1996a). The Scope and Significance of Cultural Tourism. *Teoksessa* Richards, Greg (toim.). *Cultural Tourism in Europe*, 19 – 45. Cab International, Wallingford.
- Richards, Greg (1996b). Introduction. *Teoksessa* Richards, Greg (toim.). *Cultural Tourism in Europe*, 3- 17. Cab International, Wallingford.
- Richards, Greg (1996c). European Cultural Tourism. Trends and Future Prospects. *Teoksessa* Richards, Greg (toim.). *Cultural Tourism in Europe*, 311-333. Cab International, Wallingford.
- Richards, Greg (2001). The development of cultural tourism in Europe. *Teoksessa* Richards, Greg (toim.). *Cultural attractions and European tourism*, 3–29. CABI, Wallingford.
- Robinson, Mike & Smith, Melanie (2006). Introduction. Politics, Power and Play. The Shifting Contexts of Cultural Tourism. *Teoksessa* Smith, Melanie K. & Mike Robinson (toim.). *Cultural Tourism in a Changing World: Politics, Participation and (Re)presentation*, 1 – 17. Channel View Publications, Clevedon.
- Rojek, Chris & John Urry (1997). Transformations of Travel and Theory. *Teoksessa* Rojek, Chris & John (toim.). *Touring Cultures. Transformations of Travel and Theory*, 1–19. Routledge, London.
- Rose, Gillian (2001). *Visual Methodologies. An Introduction to the Interpretation of Visual Materials*. Sage, London.
- Saarinen, Jarkko (1997). Matkakohteen kehittyminen: esimerkkinä Saariselän matkailualueen hahmottumisprosessi. *Teoksessa* Aho, Seppo, Ilola, Heli K. & Jari Järviuoma (toim.). *Matkailu ja kehitys. Näkökulmia alueiden ja kohteiden tarkasteluun*, 11–51. *Lapin yliopiston matkailujulkaisuja, sarja B*.
- Saarinen, Jarkko (2004). Tourism and touristic representations of nature. *Teoksessa* Lew, Alan, C. Michael Hall & Allan M. Williams (toim.). *Geography: A Companion to Tourism*, 438–449. Blackwell, Oxford.
- Saarinen, Jarkko (2006). Matkailu ja paikallisuus: matkailukehityksen, paikallisuuden ja kestävyiden yhteensovittamisen haasteet Suomen Lapissa. *Alue ja ympäristö* 35:2, 69–78.
- Schirato, Tony & Jen Webb (2004). *Understanding the Visual*. Sage, London.

- Seppänen, Janne (2005). *Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle*. Vastapaino, Tampere.
- Smith, Melanie K. (2003). *Issues in Cultural Tourism*. Routledge, London.
- Suomen matkailustrategia (2006). Suomen matkailustrategia vuoteen 2020 & Toimenpideohjelma vuosille 2007–2013. *Kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisuja 21/2006*.
- Tuohino, Anja & Kati Pitkänen (2002). Elämyksen representaatiot matkaesitteissä. Esimerkkinä talvinen Itä-Suomi. *Teoksessa* Saarinen, Jarkko & Jari Järviluoma (toim.). Luonto matkailukohteenä: virkistystä ja elämyksiä luonnosta, 27–44. *Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 866*, Rovaniemi.
- Tuohino, Anja & Kati Pitkänen (2004). The Transformation of a Neutral Lake Landscape into a Meaningful Experience. Interpreting Tourist Photos. *Journal of Tourism and Cultural Change* 2:2, 77–93.
- Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi, Helsinki.
- Urry, John (2002). *The Tourist Gaze*. Sage Publications, London.
- Urry, John. (1990/2002). *The Tourist Gaze*. Second Edition. Sage, London.
- Wang, Ning (1999). Rethinking authenticity in tourism experience. *Annals of Tourism Research* 26:2, 349–370.
- Vepsäläinen, Mia (2007). Tarjolla Saimaan Venetsiat. Savonlinna ja Varkaus esimerkkeinä paikkakuvausten kutoutumisesta ylipaikallisen ja paikallisen historiallisiksi kudelmiksi. *Joen-suun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja 82*.
- Viken, Arvid & Dieter Müller (2006). Introduction. Tourist and the Sámi. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*. 6:1, 1-6.

LIITE 1. Analyysin pohjana olevat kategoriat ja niiden alaluokat

ANALYYSIKATEGORIAT

1. HISTORIA

- **museoesineet**
- **arkeologiset kohteet**
- **kartat** (Suomen historiaan liittyen, ei nykyistä Suomea kuvaavat)

2. KULTTUURIMAISEMA

- **ihmisten kädenjälki näkyvissä**
huom. ei järvimaismaisia eikä aktiviteettikuvia, joissa tehdään jotakin (esim. liikutaan, urheiluun)

3. RAKENNETTU YMPÄRISTÖ

- **kaupunkimaisema** (ei koskematton luontomaisema)
- **museot**
- **kirkot (ja muut uskonnolliset rakennukset)**
- **hotellisusustuskuvat** (vain ne, joissa nähtävissä suomalaista sisustusta ja perinnesineitä)
- **hotellikuvat**, jotka perustuvat puu/hirsirakentamiseen
- **hirsimökit**

4. TAVAT JA PERINTEET

- **ruokakulttuuri ja maut, perinteiset ruoat**
- **käsityöt**
- **uskonto** (muu kuin kirkkorakennukset)
- **juhlat** (esim. joulu-, pääsiäinen-, vappukuvat, valaistus joulumainen, joululeikit ym.)

5. TAIDEMUODOT

- **esittävä taide** (esim. teatteri, tanssi, ooppera)
- **visuaalinen taide** (elokuvat, valokuvaus; design = kuvat, joissa taide-esine on pääosassa)

6. SAAMELAINEN KULTTUURI

- kaikki saamelaisuuteen viittaavat kuvat

7. VAIKEASTI KATEGORISOITAVISSA

- kieli
- arvot, aatteet
- elämäntyyli
- luonteenpiirteet
- saavutukset tieteissä ja taiteissa, teknologiassa ja elinkeinoissa

LIITE 2: Kuvat eri aktiviteeteista kieliryhmittäin

Aktiviteetit	englanti	italia	japani	venäjä	saksa
	Kuvien luku-määrä (N)	Kuvien luku-määrä (N)	Kuvien luku-määrä (N)	Kuvien luku-määrä (N)	Kuvien luku-määrä (N)
Koiravaljakkoajelu, koiravaljakko- koirat	65	37	36	26	97
Moottorikelkkailu	61	53	26	38	95
Lumileikit/mäenlasku	26	0	3	11	10
Poroajelu, porojen hoivaaminen	27	9	18	21	14
Porovaellus	0	1	0	0	2
Porohiihto	0	0	0	0	2
Laskettelu, lautailu & telemark	17	2	14	71	36
Laskettelurinne & rinnerakennuk- set & hiihtohissit	10	0	0	24	5
Urheilukilpailut ja -tapahtumat (alppihiihto, mäkihyppy, maraton, ralli)	0	0	0	0	8
Monotanssit	0	0	0	1	0
Kylpylä/allasosasto, hoidot (esim.kylpylässä), vesipuisto	15	4	10	78	45
Hiihto	10	8	13	14	76
Ampumahiihto	0	0	0	0	1
Lumikengillä kävely	8	3	0	9	29
Retkeily/kävelyretki & tauko ret- kellä & vaeltaminen	9	0	1	3	34
Jäänmurtajaristeily & jäissä uinti	3	25	51	10	21
Lumiralli	2	1	0	1	2
Rekiajelu (hääsivulla)	2	0	0	4	2
Mönkijällä ajelu	2	1	0	3	2
Avantouinti	1	0	0	2	6
Kuumailmapallo	1	0	0	0	0
Paljussa	1	0	0	3	2
Potkukelkkailu	1	0	0	1	4
Pyöräily	1	1	0	0	20
Pilkkiminen	0	4	3	10	15
Melonta	0	2	0	0	23
Retkiluistelu/luistelu	0	2	0	1	0
Purjehdus/veneily	0	1	0	0	11
Ametistien etsiminen	0	0	11	0	0
Kalastus	0	0	0	4	10
Ratsastus	0	0	0	2	0
Golf, lumigolf	0	0	0	1	3
Tennis	0	0	0	1	0
Sauvakävely	0	0	0	0	7
Koskenlasku	0	0	0	0	8

Uiminen järvessä/meressä, rannalla oleminen	0	0	0	0	6
Kirkkovesoutu	0	0	0	0	3
Kullanhuudonta	0	0	0	0	1
Vesihiihto	0	0	0	0	1
Huvipuistot	0	0	0	0	1
Yhteensä (N)	262	154	186	338	602
Yhteensä esitekuvista (%)	32	38	18	18	22
Esitteitä, joissa kuvia aktiviteeteis- ta	15	7	19	20	39

Saksankieliset esitteet (Saksa, Itävalta, Sveitsi)

1. Finland Fantasy: Finnland. Ferien in Finnland und Träume werden wahr. Sveitsi.
2. Finnland Fakten. 2007. Saksa, Itävalta, Sveitsi.
3. Dertour: Nordische Länder. 1.5.2007 – 31.10.2007. Saksa
4. Fintouring: Finnische Höhepunkte 2007. Saksa.
5. Ruefa Reisen: Studienreisen. 2007. Itävalta.
6. Mare Baltikum Reisen: Baltikum 2007. Saksa.
7. Finnland Reisen: Finnland, Norwegen, Baltikum. Sommer 2007. Saksa.
8. Fintouring: Metropolen der Ostsee. Saksa.
9. Service Reisen Giessen: Finnland, Skandinavien, Nordkap. 2007. Saksa.
10. Fintouring: Finnland. Sommer 2007. Saksa.
11. Fins Tours: Sommergefühle. Finnland, Skandinavien, Baltikum. Sveitsi.
12. Troll Tours: Nordland. Norwegen, Island, Finnland, Schweden. Winter 2006/07. Saksa.
13. Tujareisen: Nordische Länder 06/07. Saksa.
14. Mare Baltikum Reisen: Finnland, Estland, Lettland, Lituania, St. Petersburg. Winter 06/07. Saksa.
15. Kontikisaga: Skandinavien Sommer 2007. Sveitsi.
16. Finlandia Reisen: Sommer 2007 im hohen Norden. Sveitsi.
17. Wolters: Ferienhäuser & Ferienwohnungen Winter & Sonnenziele. Skandinavien, Alpenregionen, Deutsche Mittelgebirge, Osteuropa, Mallorca, Kanarische Inseln, Algarve. Nov 06-Apr 07. Saksa.
18. Wolters: Erlebnis Nordland Winter. Norwegen, Schweden, Finnland, Island, Grönland. Nov 06 – Apr 07. Saksa.
19. Fintouring: Winter in Finnland. Winter 2005 - 2007. Saksa.
20. Inter Chalet: Ferienhäuser in Skandinavien. Polar Reisen 2007. Saksa.
21. Ag Traveltrend: Skandinavien. Finnland, Norwegen, Schweden, Dänemark, Island. Winter, Frühling 2006/2007. Hundeschlitten, Skilanglauf, Hurtigrute, Skidoo, Städtereisen. Sveitsi.
22. Ag Traveltrend: Skandinavien. Finnland, Norwegen, Schweden, Dänemark, Baltikum, St. Petersburg, Spitzbergen, Arktis-Expeditionen. Individuelle und begleitete Reisen 2007.
23. Finlandia-Reisen: Winter im hohen Norden. Sveitsi.
24. Knecht Reisen: Powder Dreams. Lappland. Snowmobiling, Hundeschlittenfahrten, Schneeschuhlaufen. Sveitsi.
25. Glur: Winter 2006/2007. Dänemark, Faröer, Grönland, Finnland, Baltikum, Nord Deutschland, Norwegen, Spitzbergen, Schweden, Island. Sveitsi.
26. Schulz aktiv Reisen: Natur-, Abenteuer- und Erlebnisreisen. 2007. Saksa.
27. Wikinger Reisen: Winter-Erlebnisse. '06'07. Saksa.
28. Polarkreis Reisebüro: Norwegen, Finnland, Schweden. Saksa.
29. Blaguss: Finnland...wo Wintermärchen wahr werden! Itävalta.
30. Kontikisaga: Nordische Winterträume.Lappland und mehr. 2006/2007. Sveitsi.
31. Elch Adventure Tours: Winter 2006/'07. Saksa.
32. Dansommer: Skandinavien kompakt. Urlaubsdomizile in Dänemark, Norwegen, Schweden, Finnland und Island. Saksa.

33. Top-Nord: Skandinavien und mehr. Wintertäume im Norden. Finnland, Norwegen, Schweden. Saksa.
34. Reise Karhu: Wanderreisen, Reiseträume erleben, Radreisen. Saksa.
35. World Touristic Service: Baltikum & GUS, skandinavien, Mittel- & Osteuropa. Saksa.
36. Fins Tours: Wintergefühle. Finnland. Sveitsi.
37. Top Nord: Winterurlaub 2006/07. Nordland XXL. Finnland, Grönland, Island, Norwegen, Schweden. Saksa.
38. Hummel Reiseideen. Winter Sommer 2007. Finnland, Norwegen, Schweden, St. Petersburg. Saksa.
39. Fintouring: Sonderreisen 2006/2007. Finland im Schnee. Saksa.
40. Hannes Zischka Sportreisen: Finnland. Itävalta.
41. Biblische Reisen: Kultur- und Studienreisen 2007. Saksa.
42. Finnreise Spezial: Finnland Wintermärchen. Saksa.
43. Finnland Reisen: Winter 2006-2007. 01.10.06 – 30.04.07. Saksa.
44. Dertour: Nordische Länder. 1.11.2006 – 30.4.2007. Saksa.
45. Travelhouse: Skandinavien. November '06 – April '07. Sveitsi.
46. GTA Skyways: Besondere Erlebnisse. 2007. Itävalta.

Venäjänkieliset esitteet (Venäjä)

1. Rostravel: Laplandia, Finlandia. 2006-2007.
2. Nevatravel: Skandinavia, Finlandia, Baltian maat. 2006-2007.
3. GR-travel: Talvi. Lossikeskuksen esite. 2006-2007.
4. Aerotravel: Eurooppaan bussilla, lautalla ja lentäen. 2006-2007.
5. Aerotravel: Joulujä ja uusi vuosi. 2006-2007.
6. Kompas: Uusi vuosi ja joulujä. Suomi, Pohjoismaat, Baltian maat, Puola, 2006-2007.
7. Okdailtour: Hiihtolomakeskukset (majoitusesite). Suomi, Venäjä, Slovakia, Itävalta. 2006-2007.
8. Bontour: Bussimatkat Eurooppaan.
9. Samiko: Talvivalikoima. Suomi, Norja, Ruotsi, Tanska, Islanti. 2006-2007.
10. INART-voyage: Talvi. 2006-2007.
11. MilleniumTour: Suomi, Pohjoismaat, Afrikka, Ranska. 2006-2007.
12. Viking-Travel: Eurooppa, Suomi, Pohjoismaat. 2006-2007.
13. JazzTour: Talvi. Suomi, Pohjoismaat, Baltia. 2006-2007.
14. Pacgroup: Suomi, Pohjoismaat. 2006-2007.
15. TBMOS (Tourburo Moskva): Joulujä, Uusi vuosi.
16. DSBW Tours: Joulujä, Uusi vuosi. Suomi, Pohjoismaat. 2006-2007.
17. YUGO-STAR: Talvi. 2007.
18. IBS: Talvi. Suomi, Pohjoismaat. 2006-2007.
19. AS.SAS-LTS: Pohjois-Eurooppa.(esite on painettu vuonna 2006)
20. Veditourgroup: Eurooppa.
21. Veditur: Suomi, Venäjä, Pohjoismaat, Latvia.
22. Vitors: lento- ja bussimatkat. 2007.
23. Labirint: Suomi, Viro, Pohjoismaat. 2006-2007.
24. Versa: Syksy-Talvi. Suomi, Pohjoismaat, Baltia. 2006-2007
25. NordicStar: Syksy-Talvi. Pohjoismaat. 2006-2007.

26. Atontour: Kokonaan Suomea koskeva.
27. Tatra SPB: Uusi vuosi Suomessa. 2006-2007.
28. Bontour: Uusi vuosi. 2006-2007.
29. Kompas: Talvi. 2006-2007.
30. Tourtrans-voyage: Eurooppa, Pohjoismaat. 2006-2007.
31. Inart: Suomi, Norja, Ruotsi. 2006-2007.
32. Scandiatour: Suomi, Pohjoismaat, Baltia. 2006-2007.
33. WestTravel: Syksy-Talvi. Pohjoismaat, Eurooppa. 2007.

Japaninkieliset esitteet (Japani)

1. JTB World Vacations: Look JTB/ North Europe, & Russia Aurora.
2. JTB Media Greater Tokyo: Tabimonogatari/North Europe Aurora Tour.
3. Club Tourism Tokyo: Aurora Story.
4. Club Tourism Manunouchi Club.
5. Kintetsi International: Holiday/Aurora tour.
6. Nippon Travel Agency Tokyo: Best/North Europe Aurora.
7. Hanshin Travel Service Tokyo: Friend Tour/Aurora & Christmas.
8. Hanshin Travel Service Tokyo: Friend Tour/Aurora & Christmas. (eri esite vaikka samanniminen kuin edellinen)
9. HIS (Impresso)
10. Nippon Express: (Look World/World's Aurora).
11. JP Tokai Tours (Express World).
12. World Air Service
13. World Air Service (eri esite, vaikka samanniminen kuin edellinen)
14. JTB World Vacations Western Japan: (Look JTB). Osaka.
15. Kintetsu International Osaka (Holiday).
16. Hankyu Trapis Osaka.
17. Hanshin Travel Service Osaka (Friend Tour/Aurora).
18. HIS Osaka: (Ciao, Impresso).
19. JTB World Vacations Western Japan: (Look JTB). Nagoya.
20. Kintetsu International Osaka: (Holiday).
21. HIS Osaka. (Ciao, Impresso).
22. Meitetsu Tour Service: (Panorama).

Englanninkieliset esitteet (Iso-Britannia)

1. Ace Study Tours. 2007.
2. Kirker: Short Breaks. Europe and Beyond. Cities, Lakes, Countryside, Coast Islands. December 2006-December 2007.
3. Spirit of Adventure. 2006.
4. Headwater's Winter Collection: Worldwide Walking, European Cycling, Cross Country Skiing, Winter Discovery. Autumn 2006 - Spring 2007.
5. Cosmos: Lapland. December 2006.
6. Canterbury Tales: Lapland. In Search of Father Christmas. Second edition, valid from 01 March 2006.

7. Canterbury's Lapland Experience: In Search of Father Christmas. Winter 2006 (November-December).
8. Emagine: Santa Claus in Finnish Lapland and Northern Finland. December 2006.
9. Scantours: Winter Adventures. 2006-2007.
10. Inghams: World Class Ski & Snowboard. 2006/2007.
11. Transun: Lapland. The Magical Home of the Real Father Christmas. 2006 preview, 1st edition.
12. Scan Meridian: Father Christmas Holidays in Lapland. 2006.
13. Discover the World: Arctic Experience. Winter 2006/2007.
14. Emagine: Lapland and Northern Finland. 01 May 2006 – 30 April 2007.
15. Specialized Tours: Winter Wonders of Scandinavia and Greenland. Winter 2006/07.
16. First Choice: Snowsports. April 2006 to September 2007.
17. Kirker: Escorted Tours & Music Holidays. 2007.
18. J.M.B. Travel Consultants Limited: Music Festivals and Special Interest Holidays Worldwide 2007.
19. Exodus: Winter Activities. 2006/07.
20. Martin Randall Travel. 2007.

Italiankieliset esitteet (Italia)

1. Turisanda: Fascino l'Europa. Novembre 2006 - Marzo 2007.
2. Agamare: Le Rotte del nord. Inverno 2006-2007.
3. Nuna Travel Creation Company: Creatori di Viaggi. 2006.
4. Non Solo Europa Tour Operator: Confidenziale Gruppi. 2007.
5. Viaggi Oggi: Nord Europa e Baltico su misura. Inverno 2006-2007.
6. Chiariva: Magico Nord (Finlandia, Scandinavia, Baltico, Russia). Inverno 2006-2007.
7. Seiviaggi: Inverno artico (Laponnia, Scandinavia, Baltico, Islanda, Svalbard). 11/2006 – 4/2007.
8. Domina Travel: 2006/2007 Inverno. (Sharm el Sheikh, Crociere sul nilo, Tunisia, Paesi Baltici e nuova Europa, Italia).
9. Brevivet: Pellegrinaggi, turismo soggiorni. Autunno Inverno. 2006 – 2007.
10. Columbia Turismo: Capodanno. 2006 – 2007.
11. Giver Viaggi e Crociere: Il grande nord. Skandinavia, Islanda, Russia, Paesi Baltici. Inverno 2006 primavera 2007.
12. Nuna Travel Creation Company: Finlandia.
13. Norama: è Finlandia.